

OÜ Tirts&Tigu

Merimetsa kaitseala laiendamise põhjendatuse ekspertiis

Koostaja:

Lauri Klein

Tallinn 2023

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Olemasolevate andmete analüüs asjakohaste loodusväärtuste kohta	7
2.1. Kooslused	7
2.2. Taimestik, samblikud ja seened	19
2.3. Linnustik	22
2.4. Ulukid	27
2.5. Nahkhiired	31
2.6. Kahepaiksed ja roomajad	33
2.7. Tolmeldajad	35
3. Hinnang kaitse alla võtmise eelduste esinemise kohta	38
3.1. Hindamise alused	38
3.2. Hindamine	40
4. Kaitse-eesmärkide kirjeldus	46
5. Kaitseala välispiiri ettepanek	47
6. Kokkuvõte	50

1. Sissejuhatus

Merimetsa roheala võeti kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstava loodusobjektina Tallinnas kaitse alla 2017. aastal. Koostamisel olevas Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneeringus on tehtud ettepanek laiendada Merimetsa kaitseala pindala. MTÜ Tallinna Linnuklubi tegi 11.04.2012 Keskkonnaministeeriumile ettepaneku moodustada praeguse Merimetsa kaitseala kõrvale riiklik Mustjõe ranna maastikukaitseala. Keskkonnaministeerium ja Keskkonnaamet leidsid, et riikliku kaitseala moodustamine ettepaneku alale ei ole otstarbekas. Kohaliku tasandi kaitseala moodustamist ei ole sel alal seni analüüsitud.

Vastavalt Looduskaitseaduse § 8 lg-le 3 ja Tallinna Linnavolikogu 28.05.2009 määruse nr 18 „Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetlus“ § 3 lg-le 1 tellis Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet ekspertiisi Merimetsa roheala kaitseala laiendamise põhjendatuse tuvastamiseks. Ala suurus on ca 146 ha ja ostumenetlusega hankija poolt ette antud ekspertiisiala piirid on toodud joonisel 1. Ostumenetluse korras tellitud töö teostas OÜ Tirts&Tigu juhatusel liige, elustiku ekspert, maastikuökoloogia ja keskkonnakaitse magister Lauri Klein.

Joonis 1. Merimetsa kaitseala laiendamise ettepaneku ekspertiisiala kaart. Punane joon markerib ettepaneku ekspertiisiala etteantud välispiiri; kollane joon markerib kehtiva kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti, Merimetsa roheala välispiiri.

Töö eesmärk oli koostada Merimetsa-Mustjõe piirkonna rohealade kohaliku kaitse alla võtmise põhjendatuse ekspertiis, mis koosneb kolmest osast:

- 1) olemasolevate andmete analüüs asjakohaste loodusväärtuste kohta;
- 2) hinnang kaitse alla võtmise eelduste esinemise kohta ning kaitse-eesmärkide kirjeldamine;
- 3) ettepanek kaitseala välispiiri kulgemise kohta.

Viimase 20 aasta jooksul on piirkonnas läbi viidud enam kui 30 uuringut, ekspertiisi, inventuuri, või analüüsi (kooslused, taimestik, suur- ja väikeimetajad, haudelinnud, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad), mis anti tellija poolt. Ekspertiisi koostamise eelduseks oli ka kõnealuste rohealadega tutvumine välitööde käigus. Ekspertiisi koostamiseks tuli eksperdil läbi töötada ala kohta käivate seirete, inventuuride, uuringute, juhuvaatluste jm andmed. Samuti tuli läbi töötada töömaad puudutavad detailplaneeringud (tpr.tallinn.ee).

Ekspertiisi koostamiseks töötas ekspert läbi ala koosluste, taimestiku (sh seemed ja samblikud), suur- ja väikeimetajate, lindude, nahkhiirte, kahepaiksete ja tolmeldajate kohta käivate seirete, inventuuride, uuringute, juhuvaatluste jm etteantud ja kättesaadavad aruanded ning andmed. Samuti vaatas ekspert läbi erinevas staadiumis detailplaneeringute planeeringulahendused Tallinna planeeringute registrist (tpr.tallinn.ee). Lisaks sellele tutvus ekspert alaga kohapeal lisaks varem teostatud uurimuste raames tehtud välitöödele ja lühematele juhukülastustele käesoleva ekspertiisi perioodil pikemalt kolmel korral – 29. mail 2023, 7. juunil 2023 ja 20. juunil 2023.

Ekspertiisi teostamise alusmaterjalideks olid järgmised aruanded (kronoloogilises järjekorras):

1. Merimetsa ja/või Mustjõe piirkondade elustikku tervikuna, sh koosluseid käsitlevad tööd:

- Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta. Tõnu Ploompuu. Tallinn 2006.
- Ekspertarvamus Mustjõe lammimetsa seisundi kohta. Tõnu Ploompuu. Tallinn 2011.
- Merimetsa metsa seisundi muutused perioodil 2006. - 2011. a. Ekspertarvamus. OÜ Adepte Ekspert. Tallinn 2012.
- Ettepanek loodusobjekti kaitse alla võtmiseks. Meelis Uustal, Tallinna Linnuklubi. Tallinn 2012.
- Ekspertarvamus Mustjõe ranna maastikukaitseala moodustamise ettepaneku kohta. Koostas: Tiit Leito, OÜ Kivirullija. Kärkla 2012.
- Merimetsa kaitseala kaitsekorralduskava 2018-2027. Koost. Timo Kark. Tallinn 2017.
- Tolmeldajate Lääne-Tallinna rohekoridori funktsionaalsuse analüüs. Virve Sõber, Villu Soon, Anu Tiitsaar, Meeli Mesipuu, Tartu Ülikool, Ökoloogia ja Maateaduste Instituut, zooloogia osakond, Tartu Ülikooli Loodusmuuseum, OÜ Erigeron. Tartu 2019.
- Loodusväärtustega seotud tingimused ja ettepanekud Merimetsa roheala haljastusprojekti eskiisi juurde. Koostanud Lauri Klein, OÜ Tirts&Tigu. Tallinn 2022.
- Ekspertarvamus Mustjõe rannaniidu taastamise võimalikkuse kohta. Riinu Rannap (MTÜ Põhjakonn), Kaarel Võhandu (OÜ Aves), Maarja Zingel (Ruum ja Maastik OÜ), Tallinn 2022.

2. Taimestik:

- Merimetsa roheala ja Õismäe raba soontaimed. Tiina Elvisto, Tallinn 2015.

- Kadrioru pargi ja Rocca al Mare uuringualade soontaimede inventuuri analüüs. PhD Elle Rajandu. Aruanne SA SEI-Tallinna, SA KIK ja INTERREGi Kesk-Läänemere Programmi projektile „NATTOURS - jätkusuutlikud loodusrajad linnades, kasutades uusi IT-lahendusi“. Tallinn 2017.
 - Rohttaimestiku inventuur kinnistul aadressiga Paldiski mnt 52, Tallinn. Kaie Eha, Botanicus OÜ, Tallinn 2022.
 - Samblikud Mustjõe äärses metsas. Liis Marmor-Ohtla. Tallinn 2023.
3. Linnustik:
- Haudelinnustiku inventuur Rocca al Mare vaatlusalal Tallinnas. Aarne Tuule, Tuulelind OÜ. Tallinn 2017.
 - Paldiski maantee 52 kinnistu linnustik ja kavandatavate ehitustööde mõju linnustikule. Koostaja: Tarvo Valker, Tallinn 2022.
4. Ulukid:
- Suur- ja väikeimetajate levik ning elupaikade sidusus Tallinnas. OÜ Elusloodus, Tallinn 2022.
5. Nahkhiired:
- Nahkhiirte uuring Tallinnas, Paldiski mnt 82f detailplaneeringu alal. Matti Masing. Haapsalu 2014.
 - Nahkhiired Tallinnas Paldiski mnt 82f. Lauri Lutsar. Tartu 2014.
 - Nahkhiirte inventuur Rocca al Mare ja Paljassaare vaatlusaladel Tallinnas. Oliver Kalda, Rauno Kalda, Triinu Tõrv. MTÜ Suurkõrv. Tallinn 2016.
 - Nahkhiirte transekt- ja rändeuuring Tallinnas 2021. Oliver Kalda, Rauno Kalda. Tallinn 2021.
 - Nahkhiirte elupaikade kaardistamine Tallinnas. Oliver Kalda, Rauno Kalda, Maris Pärn, OÜ Öö pikk. Tallinn 2022.
 - Nahkhiirte inventuur Tallinnas Seewaldi kvartalis. Maris Pärn, Oliver Kalda, OÜ Elustik, Tallinn 2022.
6. Kahepaiksed ja roomajad:
- Tallinna kahepaiksete faunast. MTÜ Põhjakonn, Tartu-Tallinn 2010.
 - Kahepaiksete seire Tallinnas. Riinu Rannap, Tartu Ülikooli looduskaitsebioloogia teadur, Tallinn 2017.

- Tallinna kahepaiksete inventuur. Riinu Rannap, Elin Soomets, Jekaterina Pesotski, MTÜ Põhjakonn, Tallinn 2020.
- Paldiski mnt 52 kahepaiksete inventuur. Riinu Rannap, Tartu Ülikooli märgalade ökoloogia kaasprofessor, MTÜ Põhjakonn ekspert, Tallinn 2022.

7. Tolmeldajad:

- Projekti „Tallinna fauna seisund aastatel 1980-2010“ tolmeldajate (päevaliblikate ja kimalaste) ja ööliblikate seire aruanne. Märt Kruus, Alvar Kruus, Jaan Luig, Teet Ruben, SA Säästva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus (SEI-Tallinn). Tallinn-Tartu 2010.
- Rocca al Mare vaatlusala lähipiirkonna ja mõnede Tallinna piirkondade tolmeldajate faunast. Märt Kruus ja Eha Kruus. Tallinn 2016.
- Tolmeldajate inventuur Rocca al Mare vaatlusalal Tallinnas. INTERREGi Kesk-Läänemere Programmi projekti nr CB226 „NATTOURS - jätkusuutlikud loodusrajad linnades, kasutades uusi IT-lahendusi“. Märt Kruus, Eha Kruus, Tallinn – Tartu 2016.
- Tolmeldajate Lääne-Tallinna rohekoridori funktsionaalsuse analüüs. Virve Sõber, Villu Soon, Anu Tiitsaar, Meeli Mesipuu, Tartu Ülikool, Ökoloogia ja Maateaduste Instituut, zooloogia osakond, Tartu Ülikooli Loodusmuuseum, OÜ Erigeron. Tartu 2019.
- Tallinna tolmeldajate transektloendus 2021. Tolmeldajate (päevaliblikate ja kimalaste) seire aruanne. Arengustrateegia „Tallinn 2035“. Märt Kruus, M. Sc., OÜ Gothica, Eha Kruus, PhD, Taimetervise õppetool, EMÜ PKI. Tallinn – Tartu 2021.
- Tallinnas, Stroomi rannametsa kinnistu Paldiski mnt 52 kimalaste leiupaiga inventuur. Reet Karise, PhD, OÜ Maalord, Tallinn 2021.

8. Andmed andmebaasidest ja avalikest kaardirakendustest:

- Eesti Looduse Infosüsteemis (EELIS-es), Loodusvaatluste andmebaasis (LVA-s) ja eElurikkuse andmebaasis sisalduvad loodusväärtuste andmed.
- Maa-ameti avalikus kaardiserveris kättesaadavad ruumiandmed.
- Maakatastri üksuste avalikud andmed.
- Harjumaa rohevõrgustiku teemaplaneeringu skeem.
- Detailplaneeringute materjalid Tallinna detailplaneeringute registrist tpr.tallinn.ee

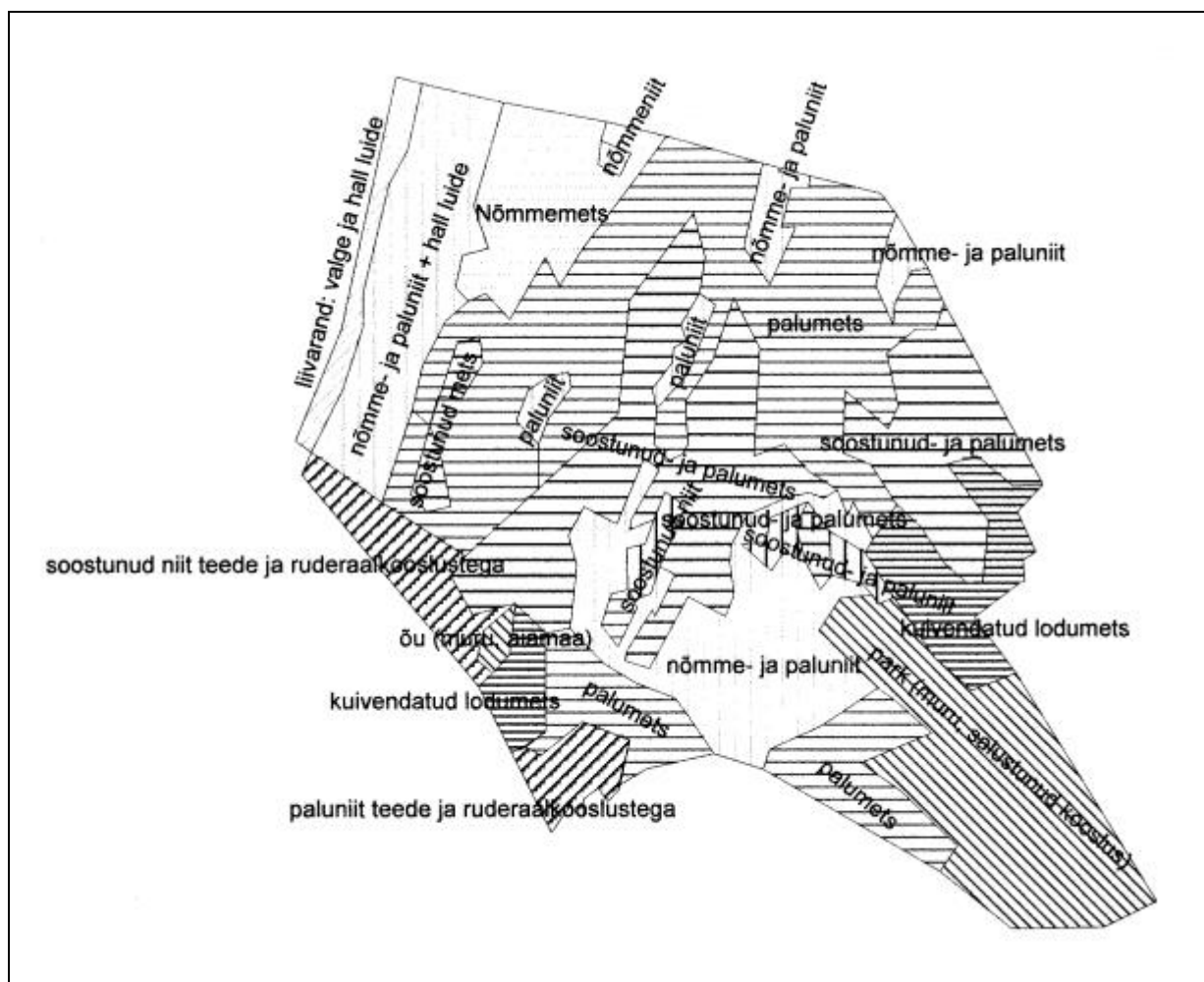
2. Olemasolevate andmete analüüs loodusväärtuste kohta

2.1. Kooslused

Uuringuid ja analüüse Merimetsa-Mustjõe piirkonna koosluselise struktuuri kohta on läbi aegade koostatud päris mitu, aga need käsitlevad enamasti Merimetsa ja Mustjõe piirkondi eraldi. Toon järgnevalt välja neist analüüsidesid peamised järeldused koosluste kohta eraldi Merimetsa ja Mustjõe piirkondades.

Merimetsa piirkond

Vanim käesolevas töös käsitletud materjal oli T. Ploompuu 2006. aastal koostatud ekspertarvamus Stroomi metsa (Merimetsa) kohaliku kaitse alla võtmise kohta. Selles töös on kirjeldatud nii Merimetsa piirkonna metsa- kui ka niidukooslusi (vt joonis 1).

Joonis 1. T. Ploompuu poolt 2006. aasta ekspertiisi käigus koostatud Stroomi metsa taimekoosluste kaart, mis on koostatud aerofoto ja pisteliste välivaatluste põhjal.

T. Ploompuu (2006) ekspertiisis on märgitud, et Stroomi (Merimetsa) mets on põhiosas hästi väljakujunenud vana palumets ja kunagiste liivaste rannavallide vahele jäävates nõgudes ka soostunud ning soomets. Metsa lõunaosas võib näha põlismetsa elemente. Tuuakse välja, et Stroomi metsa lõunaserva ja Merimetsa laienduse (mõeldakse algselt pakutud kaitseala laiendust lõuna suunas, mis on aktuaalne ka käesolevas töös) palu- ja soostunud niidud on linnakeskkonnas väga harvaesinevaks looduslikuks avatud elupaigaks, oluline toitumispaik mitmetele lindudele ja kasvutoht kaitsealusele merikannile. Toonitatakse veel ka, et kahepaiksete seisukohalt on eriti oluline Stroomi laiendus, selle lõunaosa ajuti märg kunagine lodumets on hea varjepaik pelglikumatele linnuliikidele. Samuti alal esinev lamapuit on soodne bioloogilise mitmekesisuse suurendamiseks, ala stabiilsuse suurendamiseks. Põlispuuderikas Merimetsa park on väga hea elupaik lehtmetsade lindudele ja väärtuslik oma dendrooloogilise koosseisu poolest. Stroomi rannapark on kunagise dekoratiivsete pajude introduktiooni katsepaik (A. Mathieseni juhitud) ning haljasmaana loomulik jätk Stroomi supelrannale.

Kirjeldatud T. Ploompuu ekspertiisitöös tuuakse Merimetsa piirkonna kohta välja ka põhjalik joonis ala koosluselisest struktuurist (vt joonis 1 eespool). Olgu siinkohal toodud loetelu erinevatest kooslustest, mis selles töös määratleti (läbilõige merelt maa suunas):

- liivarand: valge ja hall luide;
- nõmme- ja paluniit + hall luide;
- nõmmemets;
- palumets;
- soostunud mets;
- nõmmeniit;
- paluniit;
- soostunud niit teede ja ruderaalkooslustega;
- õueaiamaa (jääd ka praegusest kaitseala laiendusettepanekust välja);
- kuivendatud lodumets;
- park (muru ja salustunud kooslus).

Palumetsade osas väärrib eraldi märkimist T. Ploompuu järgmine ekspertiisilõik: "Palumetsad, mis kasvavad suuremal osal metsamaast, on üsna heas seisundis, omades mõningaid põlismetsa tunnuseid (mõnesid Natura elupaiga „Vanad loodusmetsad" omadusi). Puistud on varieeruva vanusega, esineb looduslikku uuendust. Metsakooslusena linna keskkonnas väga väärtuslik, nii ökoloogiliselt kui ka puhkealana. Parimas seisus on Stroomi metsa lõunapoolses (edelapoolses) nurgas."

Teiste metsakoosluste kohta toob T. Ploompuu välja järgmised, ka praegu kehtivad järeldused:

1. Nõmmemetsad. See on enimtallatav piirkond ja seetõttu tagasihoidliku säilunud elustikuga ning metsa edukaks püsimiseks vajab kõige enam küllastajate tegevuse suunamist.

2. Soostunud- (ja palu-) metsad. Vähesel määral esineb lamapuitu, mis märjemates kohtades võiks koristamata jääda - see on oluline bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks (seened, selgrootud). Rohke alusmets teeb väga väärtuslikuks metsalindude elupaigana, selle kujundusraied võivad olla vaid minimaalset vajalikku läbitavust loovate mahtudega. Puhkealana veidi väiksema väärtusega.

3. Kuivendatud lodumetsad. Kuivenduse mõju on aegade jooksul nõrgenenud, mets on taas muutunud suures osas aastast märjaks. Seetõttu on inimkoormus koosluses väike, metsaalune

põõsarinne rikkumata ja väga heaks elupaigaks alusmetsa lindudele ning seda ei tohiks mitte raiuda. Alal on olulisel hulgal lamapuitu, selle koristamisega ei tohiks pingutada - kõdunevad notid on oluline elupaik nii selgrootutele kui seentele, ala märguse tõttu aga metsaskäijaid ei sega, ala alusmetsarohkus (samuti kohatine kõrgrohu) varjab aga mõnele arvates ebaesteetilise lamapuidu pilkude eest.

4. Pargikooslused. Saluilmeline kooslus on kujunenud kunagisele liivasele alale sajandeid kestnud pargi hooldutööde tulemusena. Rohurinne on pikaajalise hooldetraditsiooniga alale iseloomulikult liigirikas ja stabiilne. Vanad pargipuud on oluliseks väga heaks elupaigaks võrastiku lindudele. Vanade puudega kaasneb ka mitmekesine seenestik ning ilmselt ka selgrootute fauna. Kõik need koos suurendavad koosluse stabiilsust, mis lõpuks saab kokku võtta ka väiksemate hoolduskuludena ja rohkem elamusi pakkuva puhkekeskkonnana. Ala elustikule ei mõju halvasti hooldamise märgatav intensiivistamine, küll tuleks vältida murude rekonstrueerimisi. Stroomi rannapargi ala on oma olemuselt eelkõige paluniit (paluniidu-muru), ilmselt osalt ka soostunud niit ning eripärast põlist pargikooslust seal pole.

Niidukooslustest toob T. Ploompuu välja kõige esinduslikumana paluniidud, mis levivad Stroomi metsa lõunaservast Merimetsa pargini. Ta märgib, et laikudena on seal ka soostunud niite ning mõnes kohas nõmmeniidu kooslust. Ühtlasi mainib ta, et nõmmeniidud on alal kas tugeva tallamise mõjuga või ebaoluliste kildudena.

Paluniitude kõrge koosluselise väärtuse Merimetsas kui linnakeskkonnas annab siin kaitsealuse taimeliigi, roosa merikanni (*Armeria maritima*) lai levik. Merimetsa paluniidud on ühed esinduslikumad selle liigi kasvukohad Tallinnas. Niitude kohta toob T. Ploompuu väga õigesti välja, et ala ei tohi mingil juhul metsastada - see on väga oluline maastiku mitmekesisuse looja ja Tallinna piires haruldaseks jäänud kuiva niidu elupaik, olles oluline nii imetajatele, mitmetele lindudele kui ka arvukatele selgrootute liikidele. Ala niitnine on piisav üks kord aastas, seda võib teha nii suve keskel kui ka varasügisel - eelkõige on oluline kulu tekke piiramine tuleohutuse tagamiseks.

Muudest kooslustest toob T. Ploompuu Merimetsas välja veel soostunud niidud, ruderaalkooslused ja veekogud.

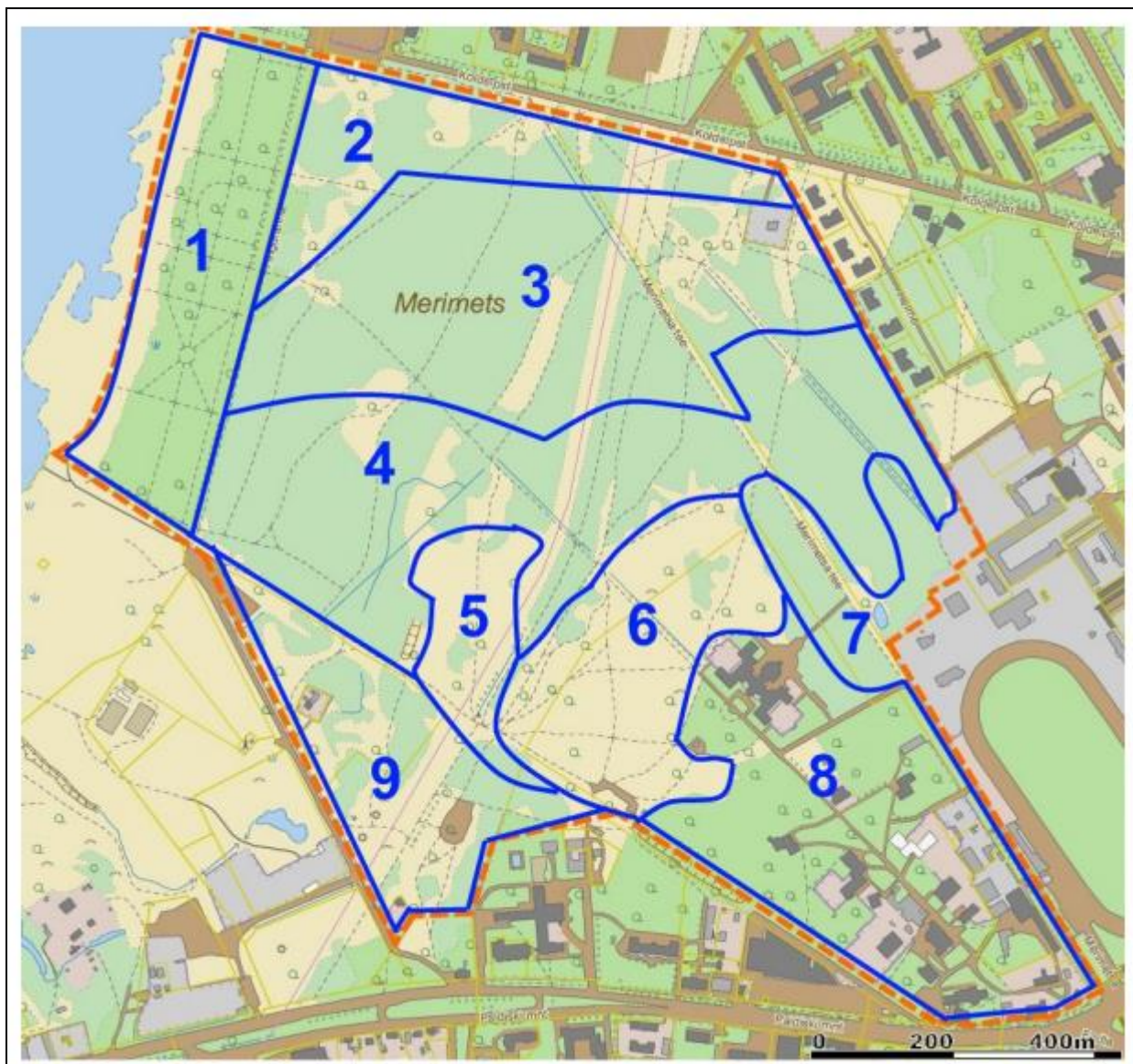
2012. aastal hindasid Merimetsa piirkonna kooslustes aastatel 2006-2011 toimunud muutusi OÜ Adepte Ekspert keskkonnaekspert Rein Ratas ja keskkonnaspetsialist Piret Toonpere. Selle ekspertiisi tulemusena määratleti 9 eraldust, mille ulatuses toimunud muutused olid eristatavad (vt joonis 2).

Merimetsa metsa seisundi muutuste hinnangu tulemusena määratletud eraldused, neis esinevad kooslused ja nende olukord olid järgmised (vt joonis 2):

Eraldus 1 – Stroomi rannapark liivaranna ja madalate, inimtegevusest muudetud luidetega. Tegemist on uustekkelise pargikooslusega, mis oma algselt olemuselt on paluniit. Kogu eraldus on hästi hooldatud.

Eraldus 2 – nõmme- ja palumets kohatiste niidusugemetega. Tallamise mõju on progresseeruvalt suur ja ületab juba nõmmemetsa taluvuspiiri. Väga tugevasti on kannatanud sambla-samblikurinne. Alal on kaevatud paljusid väikseid auke, mida on kasutatud ka tuletegemiseks. Kohati on mehaaniliselt vigastatud puujuuri ja juurekaela piirkonda. On jalal kuivanud mändisid.

Antud eraldus kui suure külastatavusega ala on hästi korras hoitud, prahist, oksavarisest ja lamapuidust koristatud.

Joonis 2. R. Ratase ja P. Toonpere poolt 2012. aasta ekspertiisi käigus koostatud Merimetsa piirkonna eraldused, mille ulatuses hinnati nii koosluste muutusi, inimõju kui ka kaitsevajadust.

Eraldus 3 – palumets paluniidu ja soostunud metsa väiksemate osatükkidega. Tallamise mõju on suhteliselt suur. On alasid, kus tallamise tulemusena on pinnas taimestuse täielikult kaotanud, seda eeskätt isetekitatud radadel. On kohti, kus tallamiskoormus on väike ja lausalise tallamise tunnused puuduvad. Tallamiskahjustused antud eraldusel on kujunenud progresseeruvalt. Eraldusel on jalalkuivanud puid. Kui puhkeobjekt on eraldus hooldatud.

Eraldus 4 – palumets ja –niit, kohati soostunud mets. Puistutes valitseb mänd ja sanglepp, esineb sookaske. Tallatavus on väike, tallamiskahjustused on kohati isetekitatud radadel ja ratsutamiskohtades. Eraldusel on rohkesti lamapuitu, jalalsurnud puid, millest mitmed oma rippuva asendi tõttu on ohtlikud.

Eraldus 5 – niiduala. Ala on suurte tallamiskahjustustega. Käsitleva ajavahemiku kahjustused on olnud progresseeruvad.

Eraldus 6 – nõmme- ja paluniit. Tallatavus on suhteliselt väike, kahjustused esinevad kohati radadel. Tallamiskoormus on suhteliselt stabiliseerunud.

Eraldus 7 – lodumets. Ala on kunagi kuivendatud, kuivendussüsteemid on kinni kasvanud, kinni vajunud ja kinni aetud. Tallamiskoormus on väike ja kahjustused ilmnevad jooneti – radadena. Kohati esineb prahistatust. Rohkesti on lamapuitu, jalalkuivanud ja paiguti rippuvaid puid.

Eraldus 8 – salulaadne pargikooslus, mis läänepool läheb üle palumetsaks. Külastuskoormus on stabiliseerunud ja antud pargitüübile vastav.

Eraldus 9 – palumets ja –niit, lodumets, õueala. Koosnedes väga eriilmelistest osadest on eralduse elurikkus suur. Külastuskoormus on stabiliseerunud. Metsakooslustes on lamapuitu ning jalal surnud puid

Kokkuvõttes leiti, et Merimetsa metsa seisund tervikuna ei ole viimasel viiel aastal oluliselt muutunud. Suurenenud on metsa külastuskoormus ning tallamiskoormus ning sellest tulenevad alustaimestikuga kahjustused. Nenditakse, et ala kaitse alla võtmise eeldus on pigem kasvanud, kuna registreeritud on täiendavaid linnuliike. Samuti on ala jätkuvalt pika ajaloolise traditsiooniga haljasmaa.

2017. aasta aprillis võeti Merimetsa roheala Tallinna kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstava loodusobjektina kaitse alla ja samas koostati kohe sellele alale ka kaitsekorralduskava eelnõu perioodiks 2018-2027. Ka see kava sisaldab olulist informatsiooni Merimetsa ala koosluselise struktuuri kohta. Kuna see kava keskendub aga praeguse seisuga juba kaitse all olevale alale ja palju ala laienduse kooslustega ei tegele, siis käsitletakse siinkohal vaid kõige olulisemaid tähelepanekuid sellest kavast.

Kaitsekorralduskava eelnõus tuuakse välja, et Merimetsa ala on olnud lage rohumaa, mida kasutati linna heinamaadena. Olenevalt niitmise ulatusest esines seal ka arvatavalt puid ja põõsaid (Ploompuu, 2007). Samuti märgitakse, et aastatel 1915-1917 oli siin suurem metsapõleng, metsa laastati tugevasti ka küttepuidudeks. 1920. aastate alguses oli suur küttepuidude puudus ning pelgulinlased laastasid niigi juba kannatada saanud Stoomi metsa (Nerman, 2000). Lisatakse, et Merimetsa metsaga piirnevaid lagedaid alasid kasutati 1920-1940 laialdaselt aianduseks, seal karjatati ka loomi. 1920ndatel kasvas loomade arv 100-ni. Tänu rannalähedusele oli aastatel 1920-1940 mets populaarne puhkeala. 1941. a muutus Stroomi mets suureks autode kalmistuks, kus taganevad vene väed hävitasid u 400 autot ja muud kraami (Nerman, 2000). Kaitsekorralduskava väärtuste peatükis tuuakse muuhulgas välja, et maaomandist tulenevalt on osad metsa- ja niidualad kaitsealast välja jäetud ning planeeritud arenduste tõttu on näha ümbruskonna elupaikade osalist hävinemist tulevikus. Seda olulisem on planeerida tegevusi kaitsealal selliselt, et lindudele olulised elupaigad ei saaks kahjustada. Lindude elu- ja toitumispaiku kaitstakse läbi koosluste säilitamise, mistõttu linnustiku osas mõjutegureid eraldi ei käsitleta ja konkreetseid kaitse-eesmärke ei seata. Koosluste kohta märgitakse veel, et kaitse-eeskirjaga on keelatud kaks suuremat ohutegurit – uuendusraie ning ehitamine (v.a puhkemajandustaristu välja arendamine). Seega ei ole näha, et metsa pindala ajas väheneks. Niitude hooldamata jätmisel võib metsa pindala pigem ajas suurenedada, kuid elupaikade mitmekesisuse tagamiseks tuleb niite hooldada. Seetõttu on kaitse-eeskirjaga vajaliku tegevusena ette nähtud pool-looduslike koosluste hooldamine/niitmine. Koosluste säilitamiseks ja liikide elutingimuste

säilitamiseks vajalikud raied tuleb planeerida kaitsekorralduskavaga, mis on aluseks kaitseala valitsejale raiete planeerimisel. Kuna kaitsealal ei ole registreeritud selliseid liike, kelle elupaikade säilimiseks oleks vajalik inimese sekkumine, siis käesoleval perioodil liikide elutingimuste säilitamiseks kujundusraieid ei planeerita. Valikraiet ja hooldusraiet ei ole vajalik kaitsekorralduskavaga planeerida ning seda saab teostada vastavalt olukorrale ja vajadusele.

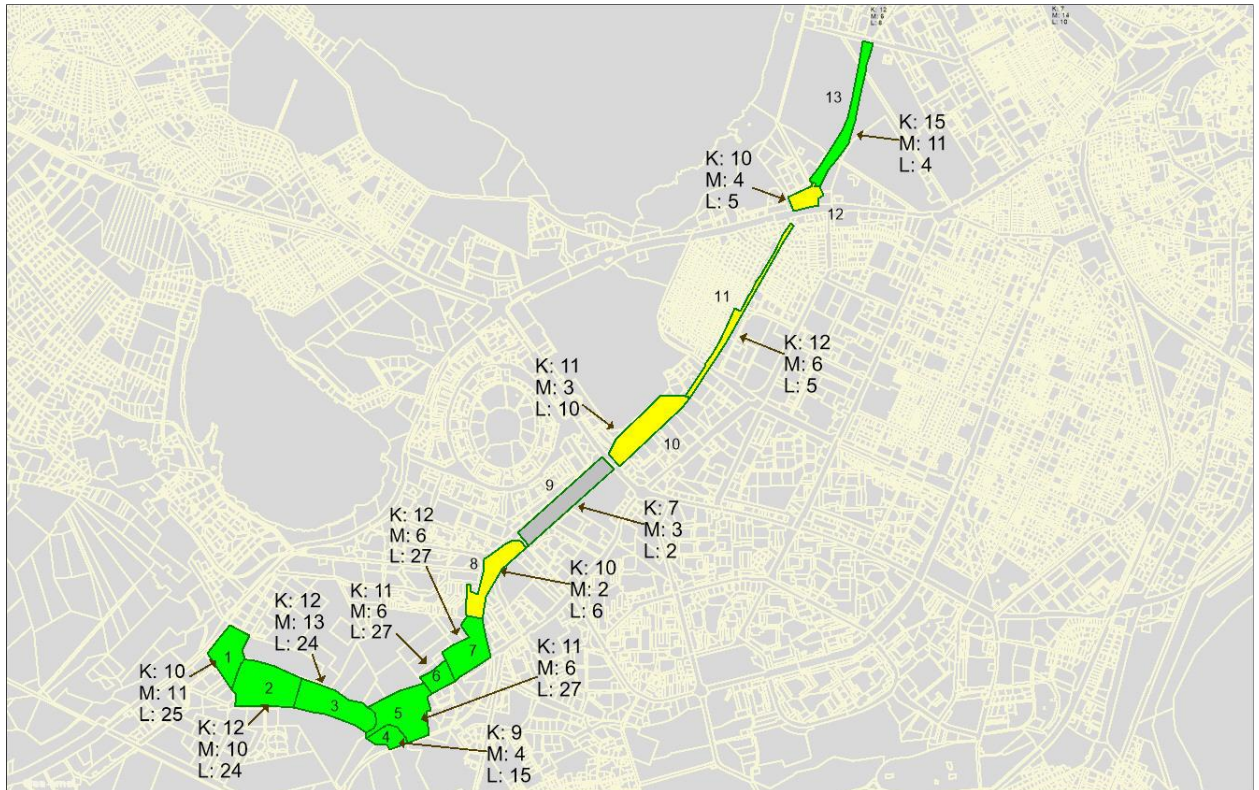
Kaitsealal ja selle ümbruses olevatest probleemidest ning nende lahendusteedest tuuakse kaitsekorralduskavas välja järgmist. Peamiseks probleemiks nii kooslustele kui ka linnustikule on ala intensiivne küllastamine, mis kahjustab pinnast ja häirib pesitsusajal linde. Probleemiks on ka arendused väljaspool kaitseala, millega vähendatakse piirkonna terviklikkust. Arendustegevus mõjutab otseselt ka kaitsealal asuvaid kooslusi, sest väheneb terviklik metsamassiiv ning suureneb küllastuskoormus. Kaitseala olemasolu ja erinevad keskkonnamõjude hinnangud ei ole tihti piisavad arenduste peatamiseks väljaspool kaitseala, mistõttu on vajalik analüüsida ja edasi arendada kaitseala küllastustaristut (eelkõige rajad). Ettevalmistatud ja hooldatud rajad soosivad nendel liikumist ning seeläbi väheneb soov liikuda väljaspool radu. Arendustegevuse tõttu on vajalik küllastuskoormust ka hajutada, millele aitab kaasa liikumisradade võrgustiku laiendamine (kasutades olemasolevaid ja väljakujunenud radasid).

Kaitsekorralduskava metsakoosluste kaitsekorralduslik pikaajaline eesmärk on heas seisundis metsakoosluste säilimine vähemalt 34-1 hektaril. Seejuures ei ole kaitseala metsade eesmärgiks nende looduslik areng, vaid säilimine, mida on võimalik tagada ka inimeste vajadustest lähtuvalt (liikumise ja sportimise võimalused, väikesemahulised raied). Valikraie ja hooldusraied võivad tulevikus osutada vajalikuks metsa uuenduseks ja/või sanitaarse seisundi parandamiseks. Otsene vajadus hetkel koosluste kujundamiseks puudub. Ala suurus võimaldab säilitada ka looduslikumaid piirkondi, mis pakub soodsaid elupaiku lindudele. Tegemist on märjema piirkonnaga, kus tuleb võimalusel säilitada olemasolev veerežiim. Looduslikel aladel puudub vajadus metsade majandamiseks ning radade läheduses olevad ohtlikud puud võib langetada ja jätta eemale metsa alla kõdunema. Sellega tagatakse elupaikade mitmekesisus (Kark 2017).

Niidukoosluste kohta tuuakse kaitsekorralduskavas välja, et Merimetsa kaitsealal leidub nõmme- ja paluniite kogupindalaga 8 ha. Selle niitude mahu säilitamine heas seisundis on ka kaitsekorralduslikuks pikaajaliseks eesmärgiks. Esinduslikumad ja looduskaitsealiselt väärtuslikumad niidud jäävad kaitseala lõuna- ja idanurka, mis on kasvukohaks kaitsealusele roosa merikannile (*Armeria maritima*) (Kark 2017). Märgitakse, et nõmme- ja paluniitude säilimiseks ei ole vajalik neid iga-aastaselt niita. Piisab, kui korraldada niitmine kahe-kolme aasta tagant (kord aastas) ja niide koristada (suve lõpus või varasügisel) ning eemaldada pealekasvanud võsa.

2019. aastal viidi läbi soontaimede ja taimekoosluste uuring tolmeldajate Lääne-Tallinna rohekoridori funktsionaalsuse analüüsi raames (Sõber jt, 2019). Töös keskenduti avatud ja poolavatud kooslustele (vt joonis 3) ja kaks uuringuala asusid ka Merimetsa piirkonnas.

Merimetsa piirkonna väärtuslike looduskoosluste kontekstis on asjakohased väga heas seisundis olev ala 13 ja keskmises seisundis olev ala 12, mille olulisemad koosluselised kirjeldused on toodud järgnevalt.

Joonis 3. Lääne-Tallinna rohekoridori lõikude tolmeldajakoosluste seisund ja tolmeldajate liigirikkus (Sõber jt, 2019). Rohekoridori erinevad lõigud on tähistatud numbritega 1-13. Seisundi hinnanguid tähistavad järgmised värvid: roheline – A (väga hea), kollane – B (keskmine), hall – C (kehv). K – loendatud kimalase liikide arv, M – kõigi teiste mesilaseliikide arv, L – päevaliblikaliikide arv.

Ala 12.

Enamuses liigivaene kõrgrohostuga tühermaa ja keskealine lehtmetsatukk hallide leppade ja haabadega (alustaimestik liigivaene: kõrvenõges, vereurmarohi, maamõõl jt). Metsatukka läbib kunagine raudteetamm. Ohtramad liigid tühermaal: jäneskastik (lausdominant), harilik raudrohi, harilik naat, valge kastehein, ohtetu luste, punane aruhein, harilik orashein, karvane pajulill, harilik kerahein, päideroog, soonurmikas, aasnurmikas, kurdlehine kibuvits, keskmine ristik. Tühermaal kasvab paiguti raag- ja hõberemmelgaid. Botaaniliselt veidi mitmekesisem, hõredama rohustuga on tühermaa põhjaserv. Pindala: ligikaudu 3 ha. Kirja pandud 117 liiki. 13. alaga piirnevas servas asetseb hõreda rohustuga liigirohke/õierohke liiva-kruusane tühermaalaik (ohtramad liigid: valge mesikas, karvane maran, valge kastehein), mille pindala: ligikaudu 0,05 ha ja kus on kirja pandud 32 soontaimeliiki). Alalt nr 12 loendati 10 liiki kimalasi, 4 liiki muid mesilasi ning 5 liiki päevaliblikaid. Küllaltki liigirikas ala mesilaste ja taimede poolest, kuid liblikaid on suhteliselt vähem.

Ala 13.

Tegemist on kokkuvõttes roheala oluliselt mitmekesistava ja botaaniliselt väärtusliku poollooduslike koosluste ja tühermaa kompleksiga, milles võib eristada järgmisi osi:

A) Liinidealune rohumaa, mis jaguneb tühermaa ja palurohumaa lõikudeks ja keskealiseks segametsaribaks. Tühermaa osa moodustab umbes 1/6 pindalast ala lõunaosas (ohtramalt kasvab

siin valge mesikas, valge ristik, valge kastehein, harilik puju, harilik raudrohi, hobuoblikas, humallutsern). Ülejäänud osa on poollooduslik rohumaa paluniidu ning kuiva pärisaruniidu tüübirühmast, kus levib ka kaitsealuse roosa merikanni hajus ja üsna ohter populatsioon. Ohtramad liigid paluniidul (pohl, nurmelk, võnkvars, palu-härghein, pärisarukoosluses hobumadar, metsmaasikaas, punane aruhein, harilik kastehein, nurmelk). Niitudel kasvab hajusalt haavavõsa. Metsaservas paiguti palju mets-harakputke. Metsaribas valitseb puurindes kask, haab, raagremmelgas, paiguti mänd. Roheala oluliselt mitmekesistava ja botaaniliselt väärtuslik pool-looduslike koosluste ja tühermaa kompleksiga. Kirja pandud 95 soontaimeliiki.

B) Liinidealune rohumaa, mis jaguneb kõrge- ja madala rohostuga soostunud niiduks, pärisaruniiduks ja keskealiseks segametsaribaks (kask, haab, höheremmelgas, mänd). Ohtramad liigid: sookastik, luht-kastevars, põdrakanep, harilik angervaks, valge madar, harilik luga, metsvits, tedremaran, kahevärviline paju, roomav tulikas, metskõrkjas, lisanduvad karakterliigid: harilik tarn, sinihelmikas, soo-piimputk, sookannike, harilik lõhnhein, harilik tihashain, niitjas luga jt. Paiguti on niidualal palju võsa (kask, pihlakas, haab, kahevärviline paju, tuhkur paju, sanglepp). Metsariba alustaimestik ja endise raudteetammi servas on ohtramateks liikideks põldmurakas, harilik naat, punane pusurohi, leseleht, väikeseõieline lemmalts. See on roheala oluliselt mitmekesistav niiskemate pool-looduslike koosluste kompleks iseloomuliku liigilise koosseisuga. Kirja pandud 90 soontaimeliiki;

C) Kuiv liivane pärisaruniit kohati paluniidu ja tühermaa elementidega. Osaliselt ilmselt tegu kunagise aiamaa osaga (lõunaosas kasvab ohtralt õunapuid). Niiduala kasutatakse jalutamiseks ja päevitamiseks, paiguti tugev tallamise mõju. Männikuga piirnevas servas kasvavad põdrakanepi kogumikud. Lisaks õunapuudele leidub puistus hajusalt kaski ja pihlakaid, põdsarindes hundipaju. Niiduala rohostus on ohtraimaks liikideks punane aruhein, harilik kastehein, valge madar, hobumadar, külmamailane, põldpuju, paiguti esineb ka mets-harakputke ja keraheina. Kaitsealustest liikides esineb vähesel määral roosat merikanni. Pool-looduslik kooslus, milles esineb tühermaa elemente. Keskmise liigirikkus, kuid võib olla tolmeldajate seisukohast oluline. Kasutuses rekreatiivalana. Kirja pandud liikide arv 66.

Alal nr 13 loendati 15 liiki kimalasi, 11 liiki muid mesilasi ning 4 liiki päevaliblikaid. Oluline kimalaste ja mesilaste elupaik pealinnas. Suhteliselt vähene inimõju kogu alal võimaldab mitmekesise tolmeldajate koosluse püsimist. Merimetsa alumises, lagedamas otsas on väärtuslikke pool-looduslike kooslusi, mis oluliselt rikastavad rohekoridori ning pakuvad putukatele mitmekesiseid elupaiku (nii toitumiseks kui ka pesitsemiseks). Ülemises osas paiknevad alad on tõenäoliselt oluliseks tolmeldajasisendiks rohekoridori Putukaväila aladele jäävaile osadele. Elektriliinide alune on võssa kasvamas, mis vähendab elupaiga sobivust tolmeldajatele.

Seda ala võiks majandada enamvähem nii, nagu seni paistab tehtud olevat, kuid kindlasti tuleks puhastada elektriliinialune võsast, mis võimaldaks taastuda niidutaimestikul, tõstes elupaiga kvaliteeti eelkõige päevaliblikate jaoks. Praegu on see kinni kasvamas ning muutub seetõttu aegapidi paljude mesilaste ja päevaliblikate jaoks suhteliselt ebasobivaks elupaigaks (liblikate liigirikkus ongi juba vähenenud). Väärtuslik elupaik on ka ülejäänud Merimetsa (mitte ainult rohekoridori alla jääv ala).

Ala number 13 oli liblikate seisukohast kahetine. Rohekoridor jooksis suuremas osas mööda kitsast ja üsna hämarat metsarada, kus ei leitud kolme seirekorra peale mitte ühtegi päevaliblika isendit. Kogu liigirikkus, mis antud alal tuvastati, oli ala alguses enne kui koridor metsa suundus. Seal oli seevastu põnev liivikuilmeline kooslus, mis sobib mitmele huvitavale liblikaliigile – sh

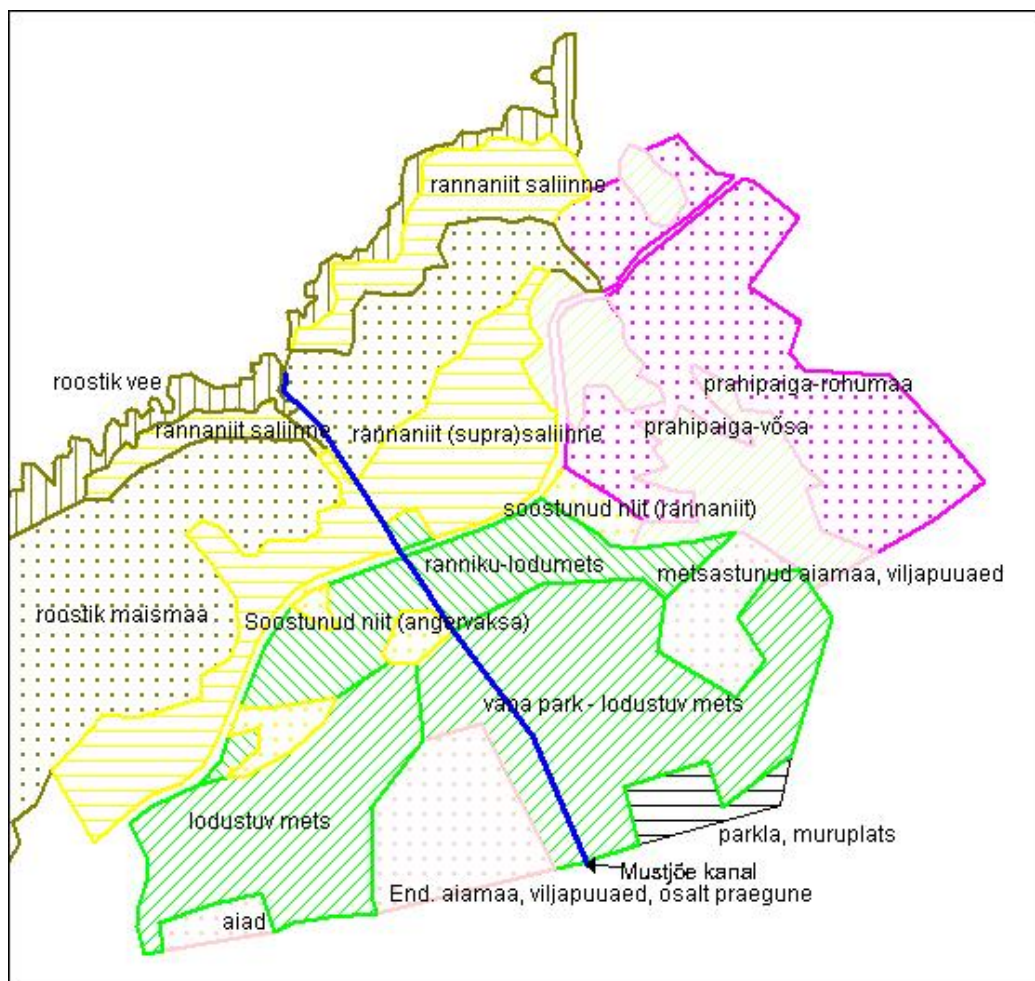
pruun-kuldtiib. Kui vähegi võimalik, siis võiks seal piirkonna rohkekoridori laiendada ning sisse võtta ka liivikuilmelisi lagendikke seelses männimetsas. Need võivad potentsiaalselt olla sama liigirikkad kui Astangu ümbrus. Sellist hooldust vajab ka lõik nr 13, kus tolmeldajate asurkondade kosutamiseks oleks tarvis elektriliinialune ala võsast puhastada senisest veidi sagedasema sammuga.

Mustjõe piirkond

Ka Mustjõe piirkonnas on olulisimaks uuema aja koosluseliseks uuringuks T. Ploompuu poolt aastal 2011 koostatud ekspertarvamus Mustjõe lammimetsa seisundi kohta. Selles toob autor välja, et ala saab liigendada viieks funktsionaalseks piirkonnaks:

1. Mustjõe rannaroostik ja roostunud rannaniit;
2. Mustjõe lodumets;
3. Mustjõe soostunud niidud;
4. (Mustjõe) ehitusprahi ladustamise ala;
5. Mustjõe endiste ja praeguste aedade ala.

Detailsemalt on T. Ploompuu kirjeldanud kooslusi, nagu toodud joonisel 3.

Joonis 3. T.Ploompuu poolt 2011. aasta ekspertiisi käigus koostatud Mustjõe lodumetsa ja piirneva rannaala koosluste kaart.

Need koosluste piirkonnad eristuvad ka praegu ja on käsitletud umbes sarnastes piirides ka käesolevas töös, hinnates neil potentsiaalselt leiduvate ja kasutuses olevate looduse hüvede olemasolu ning ulatust. Aja jooksul on niidukoosluste seisukord pigem halvenenud, aga metsakooslused on muutunud ökoloogilises mõttes paremaks.

Mustjõe piirkonna elupaigatüüpe on käsitletud ka 2012. aastal Tallinna Linnuklubi poolt tehtud Mustjõe ranna maastikukaitseala kaitse alla võtmise ettepanekus. Selles töös mainitakse, et alal esinevad järgmised elupaigad: rannikumeri, rannaveeroostik, roostunud salienne rannaniit (end. heinamaa), lodustuv mets (end. park ja heinamaa), soostunud niit, ruderaalala. Tuuakse välja, et taimestiku poolest on ilmselt kõige väärtuslikumad lodustuv mets, salienne rannaniit ja soostunud niit. Viitega K. Petersoni ja M. Uustali 2008. aastale ja T. Ploompuu 2011. aastal koostatud ekspertiisidele, toonitatakse, et Mustjõe lodustuv mets, mis hõlmab ligikaudu 15 ha suuruse ala Paldiski mnt ja rannapromenaadi vahel, võib kvalifitseeruda vääriselupaigaks ja Loodusdirektiivi I lisa esmatahtsaks elupaigatüübiks *91E0 ehk lammi-lodumets (Peterson ja Uustal, 2008) või 9080 ehk soostuvad ja soolehtmetsad (Ploompuu, 2011). Sealset metsa iseloomustavad korduvad üleujutused, kõrgete tüve- ja kännumätaste esinemine, tuuleheite esinemine, eakad sanglepad, puiduseente viljakehade rohke esinemine tüvedel, tüügastel ja lamapuidul, koosluse häiluline struktuur ja puistu erivanuselisus, tüükad ja jalalkuivanud puud, mitmes kõdunemisastmes lamapuit, vegetatiivse päritoluga mitmetüvelised sanglepad. Metsas kasvavad ka tõenäoliselt Schwarzenbecki mõisapargi perioodist pärinevad puud, nagu näiteks rivi jämedaid põlispuuilmelisi remmelgaid (*Salix ssp.*), mis ei ole teadaolevalt kaitse all.

Kõnealuses ettepanekus tuuakse välja ka, et alal esinevad soostunud niidud võivad kuuluda loodusdirektiivi elupaigatüüpi 6430.

Mustjõe ranna maastikukaitseala kaitse alla võtmise ettepanekule tegi 2012. aastal omakorda ekspertiisi Tiit Leito, kes kirjeldab ala kooslusi aga veidi teisel moel. Ta väidab välitöö käigus kogutud vaatluste järgi, et alal kasvava metsa puhul ei ole tegemist loodusdirektiivi I lisa esmatahtsa elupaigatüübi *91E0 ehk lammi-lodumetsaga, nagu on kahtlustanud Peterson ja Uustal aastal 2008 ega ka mitte 9080 ehk soostuva ja soolehtmetsaga, nagu on kahtlustanud Ploompuu aastal 2011. Selle põhjenduseks toob ta välja järgmised punktid:

- metsal puudub vähem või rohkem lagunenenud turbahorisont, mis on soostuva metsa kasvukohatüübi tunnuseks;
- metsal puuduvad soostuvatele metsadele iseloomulikud taimeliigid;
- lammi-lodumetsi iseloomustavad lammi-madalsoomullad, mis on tekkinud tulvavete poolt kohale kantud setetest. Alast läbivoolav Mustoja ei ole sellise veehulgaga, et tekitaks suuremaid üleujutusi ja kannaks alale olulisel määral setteid, mis moodustaksid omaette mullahorisondi.

Tiit Leito arvates on tegemist erivanuselise sanglepakuistuga, mille koosseisu kuulub ka teisi puuliike nagu vaher, pärn, raagremmelgas ja kask. Taolise sanglepiku väljakujunemist alal soodustab liikuva põhjavee olemasolu. Liikuv põhjavesi, mis on teatavalt hapniku- ja toiteaineterikas, on selle puuliigi leviku oluliseks eeltingimuseks. Mulla lähtematerjaliks on mereliivad. Soostumistunnuseid esineb alal põhiliselt kunagi tiikideks olnud veekogudes ja nende lähiümbruses. Metsa alustaimestik domineerib aga rohkemal või vähemal määral hoopis salumetsadele omane taimestik. Kõikjal võis märgata naadi esinemist, mida soostuvates metsades ei esine. Seega on Tiit Leito arvates pigem tegemist kujunemisjärgus salumetsaga kui soostunud soo-lehtmetsaga.

Samas aga toonitab Leito, et ökoloogilises mõttes omab mets väärtust. Tegemist on mitmekesise metsakooslusega, mis on kindlasti elupaigaks paljudele taime- ja loomaliikidele. Metsale lisab väärtust see, et siin esineb paiguti loodusemetsale omaseid fragmente: üksikud vanad puud, mitmes kõdunemisastmes lamapuit, tuuleheide, jalalkuivanud puud, puiduseente esinemine.

Ka rannaniidu kohta arvab Leito, et praegu ei saa seda enam määratleda loodusdirektiivi elupaigana 1630*, sest niit on täielikult degradeerunud ja ala on vähemalt 90% ulatuses kattunud tiheda pillirookooslusega, paiguti võsastunud ja või kattunud kõrgrohustuga, milles domineerivad tihedalt kasvavad kõrrelised. Seega leiab Leito, et rannaniidu taastamine alal oleks väga keeruline.

Ainsa loodusdirektiivi elupaigatüübina, mille kohta ka Leito mõönab, et seda võib ehk alal leiduda on tüüp 6430 - niiskuslembesed kõrgrohustud, aga kuna seda tüüpi määratletakse vaid koos piirnevate elupaigatüüpidega, siis eraldi seisvana ei ole ka see elupaik loodusdirektiivi nõuetele vastav.

Kokkuvõtvalt toob Leito välja, et alal puuduvad loodusdirektiivi nõuetele vastavad elupaigatüübid ja seega on ala looduskaitseline väärtus selle poolest madal.

Kõige hilisem Mustjõe piirkonna kooslusi käsitlev uuring on 2022. aastal Riinu Rannapi, Kaarel Võhandu ja Maarja Zingeli poolt koostatud eksperthinnang Mustjõe rannaniidu taastamise võimalikkuse kohta. Rannaniidu ala, mida selle uuringu raames käsitleti on toodud joonisel 4.

Joonis 4. Riinu Rannapi, Kaarel Võhandu ja Maarja Zingeli poolt 2022. aastal koostatud eksperthinnangus käsitletud Mustjõe rannaniidu uurimisala (punasega piiritletud ala; aluskaardi allikas: Maa-ameti kaardirakendus).

Sellest uuringust toon välja järgmised olulised tõdemused.

2000. aastaks oli rannaniit suuresti roostunud, kuigi praeguse ajaga võrreldes olid nii niidu ida- kui ka lõunapoolsem osa, samuti rannikuala avatumad kui praegu. Sel ajal leidis niidul veel ka päikesele avatud lompe ja väikeveekogusid, mis praeguseks on kõik roostunud, võsastunud või muu taimestikuga kinni kasvanud. Samuti oli 2000. aastal niidul oluliselt vähem puid ja põõsaid, kui nüüd. See näitab, et viimase 20 aastaga on roostumisprotsess Mustjõe rannaniidul hoogustunud.

Vahetult mere piiril kitsa ribana asuv rannavee roostik on mere otsese mõju all ning sageli üle ujutatud. Lisaks pilliroole domineerivad seal taimedest kare kaisel ja meri-mugulkõrkjas. Mustjõe suudmeala ümbruses on kirjeldatud lamminiidu elemente (päideroo, aas-rebasesaba kooslused; Rajandu 2017). Huvitav on suure partheina kooslus rannaniidu kergliiklustee poolses servas. Roomassiivide vahel on ribadena säilinud hõredamalt roostunud alad (roostunud rannaniit), kus lisaks leidub veel mitmeid rannaniitudel kohataavaid taimi (pajuvaak jt). Eelkõige just selliste alade rannaniiduna hooldusesse võtmine, ennetades sellega roostiku lõplikku pealetungi, tõstaks ala taimestiku mitmekesisust ning looks ka täiendavaid pesitsusvõimalusi rannaniitudele iseloomulikele linnuliikidele (lambahänilane, mitmed kurvitsalised jne). Taastamistöõde tulemusena võib prognoosida esmalt hariliku tarna-luht-kastevarre rannaniidukoosluse, aga ka hirsstarna-hariliku tarna koosluse kujunemist. Uuringu käigus registreeriti alal kokku 125 liiki taimi.

Kokkuvõttes saab erinevate uuringute alusel tuua Merimetsa-Mustjõe piirkonnas välja järgmised looduslikud ja pool-looduslikud kooslused (vt tabel 1 ja joonis 5), millele toon välja ka väärtuslikkuse hinnangu arvestades erinevaid teadaolevaid andmeid: liigid, kujunemine, kasutusviisid, paiknemine jne.

Tabel 1. Looduslikud ja pool-looduslikud kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas.

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Väärtuslikkus	Potentsiaalsete ökosüsteemi- teenuste tähtsusejärjestus
1	park ja promenaad	keskmine	I kultuur; II reguleeriv; III elurikkus
2	rannaniit ja roostik	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
3	pool-looduslik niit	keskmine	I reguleeriv; II elurikkus; III kultuur
4	laialehine vana mets	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
5	soostuv lammi(puis)niit	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
6	metsistunud endine aed	kõrge	I kultuur; II elurikkus; III reguleeriv
7	väikeveekogud/sood	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
8	laialehine mets rikitud pinnasel	keskmine	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
9	pool-looduslik niit	keskmine	I kultuur; II reguleeriv; III elurikkus
10	lodumets ja palumännik	keskmine	I kultuur; II elurikkus; III reguleeriv
11	puuderibad, taristu, ajutised veekogud nende vahel ja ümber	keskmine	I kultuur; II elurikkus; III reguleeriv
12	kujunev laialehine lodumets	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur
13	kuiv-parasniiske rannamännik ja paluniit	kõrge	I elurikkus; II kultuur; III reguleeriv
14	paluniit	kõrge	I kultuur; II elurikkus; III reguleeriv

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Väärtuslikkus	Potentsiaalsete ökosüsteemi- teenuste tähtsusjärjestus
15	paluniidud ja vana palumännik	kõrge	I elurikkus; II kultuur; III reguleeriv
16	pool-looduslikud niidud	kõrge	I elurikkus; II kultuur; III reguleeriv
17	looduslik segamets	kõrge	I elurikkus; II kultuur; III reguleeriv
18	tugevalt mõjutatud rannamännik	keskmise	I kultuur; II reguleeriv; III elurikkus
19	promenaad	keskmise	I kultuur; II elurikkus; III reguleeriv
20	rannapark	keskmise	I kultuur; II reguleeriv; III elurikkus
21	liivarand	keskmise	I kultuur; II reguleeriv; III elurikkus
22	madal rannikumeri	kõrge	I elurikkus; II reguleeriv; III kultuur

Joonis 5. Looduslikud ja pool-looduslikud kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas (punasega piiritletud uuringuala; rohelise ristviirutuse ja pidevjoonega eristatud kõrge väärtusega kooslused; kollase viirutuse ja pidevjoonega eristatud keskmise väärtusega kooslused, numbrid joonisel viitavad kooslustele tabelis 1; aluskaardi allikas: Maa-ameti kaardirakendus).

2.2. Taimestik, samblikud ja seened

Taimeliike on Merimetsa-Mustjõe alal põhjalikumalt uuritud kolme peamiselt Merimetsa piirkonda käsitleva uuringu raames ja põgusamalt käsitletud veel vähemalt kaheksas uuringus ning samblikke Mustjõe piirkonnas ühes uuringus. Neile lisanduvad juhuvaatluste leiud andmebaasidest.

Taimeliike käsitles oma 2006. aasta eksperthinnangus Merimetsa kohta Tõnu Ploompuu. Ta tõi oma töös välja Merimetsas kokku 12 III kaitsekategooria liigi, roosa merikanni (*Armeria maritima*) kasvukohta, millest kahes loetles kokku 200 ja ülejäänutes 10-20 taime. Neist kasvukohtadest neli jäid väljapoole Merimetsa kaitseala piire. Lisaks märkis Ploompuu oma eksperthinnangus ka vaarika ja põldmarja hübriidi kasvukoha, mis jääb olemasolevale kaitsealale. Kokku registreeris Ploompuu Merimetsa uuringualal 236 liiki soontaimi. Kaitsealustest soontaimeliikidest mainib Ploompuu roosat merikanni (*Armeria maritima*) ja

samal aastal varem leitud kaitsealust suurt käopõlle (*Listera ovata*). Lisaks soontaimedele registreeris Ploompuu Merimetsas 50 liiki sammaltaimi. Makroseeni registreeris Ploompuu uuringualal kokku 64 liiki. Seega kokku registreeris Ploompuu 2006. aastal Merimetsa alal 350 liiki soon- ja sammaltaimi ning makroseeni, mis on ühe linnametsa kohta väga suur arv. Ta toonitab, et kübarseente liigirikkus alal on tähelepanuväärne. Ta toob välja, et Stroomi metsas kasvav männitaelik (*Phellinus pini*) on omane vaid vanadele männikutele ja ilmselt omab ka tähtsust suluspesitsejatele mugavamate pesitsuskohtade loojana. Lisaks toonitab ta, et seente mitmekesisuse põhjal võib pakkuda, et ka ala varjulisema eluviisiga putukafauna on küllaltki mimekesine ja väärtuslik.

2012. aastal lisandub kaitsealustest liikidest Rein Ratase ja Piret Toonpere ekspertarvamusest III kaitsekategooria käpalise pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*) esinduslik leiukoht väljaspool kaitseala, maatüksusel aadressiga Kolde pst 75, kus loendati kokku üle 60 taime.

Kõige vanem vaid taimestikku käsitlev alusuuring, mida siinkohal kasutasin, on Tiina Elvisto soontaimede inventuur aastast 2015. Selle raames registreeriti Merimetsa piirkonnas (87 hektaril) kokku 250 liiki soontaimi, millest on jäänud välja kevadised liigid, sest inventuuri tehti augustis. Neile 250 liigile lisanduvad veel perekondade *Alchemilla*, *Lotus* ja *Populus* esindajad, seega kokku 253 liiki. Kaitsealustest liikidest registreeriti III kaitsekategooriasse kuuluvad roosa merikann (*Armeria maritima*) ja suur käopõll (*Listera ovata*). Roosa merikann oli täisõitsengus, tema populatsioon on uuritaval alal elujõuline. Õitsevate merikannide puhmikuid oli mõnel kasvukohal sadu. Tähelepanu vajavatest liikidest kasvas Merimetsa rohealal kink-aruhein (*Festuca trachyphylla*), kõrge maasikas (*Fragaria moschata*) ja pehme madar (*Galium mollugo*).

Merimetsa-Mustjõe piirkonnas uuringute aruannete järgi ja andmebaaside andmetel registreeritud kaitsealused soontaimede, samblike ja seente liigid on järgmised:

- rohe-tilksamblik, *Biatoridium monasteriense*, II kaitsekategooria - 4 leiukohta
- roosa merikann, *Armeria maritima*, III kaitsekategooria - 12-20 leiukohta (üle 1000 taime)
- suur käopõll, *Listera ovata*, III kaitsekategooria - 1 leiukoht
- pruunikas pesajuur, *Neottia nidus-avis*, III kaitsekategooria - 1 leiukoht (üle 60 taime)
- karulauk, *Allium ursinum*, III kaitsekategooria - 8-10 leiukohta (tuhandeid taimi)
- kahkjaspunane sõrmkäpp, *Dactylorhiza incarnata*, III kaitsekategooria - 1 leiukoht (1 taim)
- laialehine neiuvaip, *Epipactis helleborine*, III kaitsekategooria - 2 leiukohta (3 taime)

Neist kaitsealustest liikidest neli liiki on registreeritud Merimetsa piirkonnas, nii olemasoleva kaitseala piires kui ka väljaspool (vt joonis 6). Olemasoleva kaitseala piiresse jäävad neist teadaolevatest leiukohtadest vaid 8 roosa merikanni (*Armeria maritima*) kasvukohta ja neistki kaks lõunapoolsemat vaid osaliselt. Roosa merikanni (*Armeria maritima*) viis leiukohta ja suure käopõlle (*Listera ovata*), pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*) ning laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*) leiukohad jäävad kõik praeguse kaitseala piiridest välja.

Mustjõe piirkonnas on registreeritud kolme kaitsealuse liigi, II kaitsekategooria rohe-tilksambliku (*Biatoridium monasteriense*), III kaitsekategooria kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) ja samuti III kaitsekategooria karulaugu (*Allium ursinum*) leiukohad, mis ei jää praegu ühegi kaitstava loodusobjekti piiresse. Seejuures on karulaugu leiukohti palju ja taimi neis ohtralt. Rohe-tilksamblik (*Biatoridium monasteriense*) kasvab suurel vanal saarel ja vana saare tüükal, vanal pärnal ja vanal remmelgal, mis on ühtlasi kõik keskmisest kõrgemat elurikkust kandvad puud.

Joonis 6. Kaitsealuste taime-, seene- ja samblikuliikide teadaolevad leiukohad Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Rohe-tilksambliku (*Biatoridium monasteriense*) leiukohad toodud punaste punktidenä, roosa merikanni (*Armeria maritima*) kasvukohad toodud lilla viirutusega; suure käopõlle (*Listera ovata*) leiukoht halli punktina; pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*) kasvukoht valge viirutusega; karulaugu (*Allium ursinum*) kasvukohad roheline viirutusega; kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) leiukoht helesinise punktina ja laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*) leiukohad kollaste punktidenä. Kollane joon markeerib kohaliku tasandi kaitse all oleva Merimetsa roheala välispiiri. Punane joon markeerib käesoleva ekspertiisi käigus analüüsitud kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti laiendamisel tekkiva uue kaitstava loodusobjekti kavandatava välispiiri ettepanekut.

Lisaks kaitsealustele taime-, seene- ja samblikuliikidele on Merimetsa-Mustjõe piirkonnas registreeritud ka järgmised haruldased, ohustatud või muus osas väärtuslikud või indikaatorliigid:

- männitaelik (*Phellinus pini*), vanade männikute tunnusliik;
- härma-kiiriksamblik (*Alyxoria varia*), ohualdis (VU) ja VEP indikaator;
- eestikeelse nimeta pisisamblik (*Pseudosagedia aenea*), ohualdis (VU);
- tähnsambliku liik (*Arthonia spadicea*), ohulähedane (NT);
- rohekas pruunsamblik (*Melanelixia glabratula*), ohulähedane (NT);
- suur kühmsamblik (*Acrocordia gemmata*), VEP indikaator;
- punakas mõhnsamblik (*Bacidia rubella*), VEP indikaator;
- kahvatu varjusamblik (*Chaenotheca brachypoda*), VEP indikaator;
- kink-aruhein (*Festuca trachyphylla*);
- kõrge maasikas (*Fragaria moschata*);
- pehme madar (*Galium mollugo*).

Osa ülal mainitud kõrgema kaitsevajadusega liikide, sh kaitsealuse rohe-tilksambliku ja alal üsna arvuka ohualti liigi *Pseudosagedia aenea*, peamiseks kasvukohaks on metsad, kuid osa, nt härma-kiiriksamblik ja punakas mõhnsamblik, kasvavad lisaks vanadele metsadele üsna sageli ka suhteliselt valgusrikkamates pika järjepidevusega kasvukohtades, nagu vanades mõisaparkides.

Samblike kaitse seisukohast on soovitatav säilitada Mustjõe äärset metsa loodusmetsana, metsa mitte majandada ja mitte kuivendada.

Kõikide nende liikide leiukohad on tunnuseks sellest, et nende esinemispaikades on väärtuslikud looduskooslused. Sellised väärtuslikud looduskooslused, mis on ühtlasi ka oluliseks põhjenduseks kohaliku kaitseala laiendamiseks, on toodud joonisel 7.

Joonis 7. Kaitsealuseid taimeliike kandvate väärtuslike looduskoosluste paiknemine Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Roheline ristviirutus markeerib kõrge väärtusega kooslusi; kollane viirutus markeerib keskmise väärtusega kooslusi; punane joon markeerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

2.3. Linnustik

Merimetsa-Mustjõe piirkonna linnustikku tervikuna ükski käesoleva ekspertiisi aluseks olnud uurimus ei käsitle. Merimetsa piirkonna linnustikku on käsitletud Tõnu Ploompuu 2006. aasta ekspertarvamuses, Rein Ratase ja Piret Toonpere 2012. aasta ekspertarvamuses, Timo Kark poolt 2017. aastal koostatud Merimetsa roheala kaitsekorralduskava 2018-2027 eelnõus, Lauri Kleini 2022. aasta ettepanekutes seoses Merimetsa roheala haljastusprojektiga ning Tarvo Valkeri 2022. aasta eksperthinnangus maaüksuse Paldiski mnt 52 linnustikule. Mustjõe piirkonna linnustikku on käsitletud oluliselt vähem, vaid Tallinna Linnuklubi poolt 2012. aastal koostatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanekus (Mustjõe piirkonna kohta), Tiit Leito poolt samal aastal koostatud eksperthinnangus Mustjõe ranna maastikukaitseala moodustamise kohta ja Aarne Tuule poolt tehtud haudelinnustiku inventuuris 2016. aastal.

Ploompuu 2006. aasta eksperthinnangu järgi kohati Merimetsas 2006 ja sellele eelneval viiel aastal 84 linnuliigi esindajaid, kellest 55 ka pesitsesid alal. Kaitsealuseid pesitsejaid oli kolm - raudkull (*Accipiter nisus*), lõopistik (*Falco subbuteo*) ja väike-kirjurähn (*Dendrocopus minor*), kes kõik kuuluvad III kaitsekategooriasse. Merimetsa ala kasutavad kevadisel ja sügisel läbirändel 62 liiki, kellest enamuse moodustavad värvulised. Läbirändel toitumas kohatud linnuliikidest 6 on kantud Euroopa Liidu direktiivi 79/409/EMÜ (nn. Linnudirektiivi) esimesse lisasse, kuhu on kantud Euroopas ohustatud linnuliigid. Nendeks liikideks on sarvikpütt

(*Podiceps auritus*) ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) (mõlemad II kaitsekategooria), herilaseviu (*Pernis apivorus*), hallpea-rähn (*Picus canus*), musträhn (*Dryocopus martius*) ja nõmmelõoke (*Lullula arborea*) (kõik III kaitsekategooria). Muudest kaitsealustest liikidest on läbirändel kohatud ka kanakulli (*Accipiter gentilis*) (II kaitsekategooria), hiireviud (*Buteo buteo*), karvasjalg-viud (*Buteo lagopus*) ja hoburästast (*Turdus viscivorus*). Ploompuu toob ka välja, et Merimets on Tallinna üks suuremaid loodusliku ilmega metsamassiive, mistõttu selle tähtsus Tallinna linnustikus on samuti suur.

Lisaks toonitas Ploompuu juba 2006 aastal, et oma osa Merimetsa linnurikkuses on Paldiski mnt ja Kopli lahe vahel asuval roostikualal, mis ühendab rohekoridorina Rocca al Mare ja Merimetsa. Samuti on oluline Vesiravila tänava ja Paldiski mnt vahel Mustjõe suudmes asuv metsatukk. Roostikualal, rannikul ja selle ümbruses pesitseb ja rändab läbi mitmeid kaitsealuseid linnuliike.

Ratase ja Toonpere 2012. aasta ekspertarvamuses tuuakse välja, et Merimetsas on kohatud 93 liiki linde, kellest 64 on haudelinnud. Kohatud linnuliikidest 19 on kaitsealused, kellest sarvikpütt, kanakull ja valgeselg-kirjurähn kuuluvad II kaitsekategooriasse ning ülejäänud 16 liiki on III kaitsekategooria liigid. Kaitsealuste liikide hulgas esineb ka 9 Linnudirektiivi (79/409/EMÜ) I lisa liikide nimekirja kantud Euroopas ohustatud linnuliiki. Nendeks on sarvikpütt, rukkirääk, herilaseviu, händkakk, hallpea-rähn, musträhn, valgeselg-kirjurähn, nõmmelõoke ja väike-kärbsenäpp. Ükski neist liikidest aga teadaolevalt Merimetsas ei pesitse.

2017. aastal valminud Merimetsa roheala kaitsekorralduskavas on juba lisaks märgitud, et Keskkonnaregistri andmetel pesitseb alal ka II kaitsekategooria liik kanakull (*Accipiter gentilis*). Suurem osa kaitsealast on määratud kanakullile sobilikuks elupaigaks ning lisaks on leitud kaks pesapaika väljaspool kaitseala vahetult kaitseala läheduses.

Merimetsa piirkonnas kõige uuema linnustiku uuringu, Tarvo Valkeri analüüsi järgi Paldiski mnt 52 kinnistul registreeriti kokku 27 haudelinnuliiki, kelle hulgas oli vaid üks III kaitsekategooria liik - väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*).

Mustjõe piirkonna kohta 2012. aastal Tallinna Linnuklubi poolt tehtud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanekus tuuakse välja, et aastatel 2000 kuni 2012 on Mustjõe alal kohatud 181 linnuliiki, mis teeb 45% Eestis kohatud linnuliikidest ja ligikaudu 75% Tallinnas kohatud linnuliikidest. Registreeritud liikidest 61 kuuluvad Eestis kaitsealuste liikide nimekirja, kellest:

- I kaitsekategooriasse kuulub 4 liiki (kõik läbirändel: merikotkas, kalakotkas, väikepistrik, tutkas);
- II kaitsekategooriasse 15 liiki (sh tõenäoliselt pesitsemas sarvikpütt ja hüüp);
- III kaitsekategooriasse 31 liiki (sh pesitsemas 14 liiki: ristpart, väikepütt, roo-loorkull, rooruik, täpikhuik, tait, liivatüll, jõgitiir, randtiir, väketiir, väike-kirjurähn, hänilane, väike-kärbsenäpp, punaselg-õgija).

61-st kaitsealusest liigist 34 liiki on Linnudirektiivi (2009/147/EÜ) I lisa liigid, kellest 9 liiki pesitsevad alal.

Tuuakse välja ka, et röövlindude peatus- ja toitumispaijana on Mustjõe piirkond Paljassaare hoiuala ja Ülemiste järve kõrval kolmas oluline piirkond Tallinna linnas. Röövlinnud kasutavad toitumiseks kogu piirkonda – nii rannikut, roostikku, lodumetsa kui ka jäätmaad, kuna saakloomade rohkus alal on kõrge. Piirkonna tõstab esile asjaolu, et sageli võib samaaegselt kohata alal toitu jahtimas mitu liiki röövlinde. Tallinna Linnuklubi andmetel on piirkonnas enim

vaadeldud raudkulle, kanakulle, hiireviusid, tuuletallajaid, roo-loorkulle, vähemal määral ka karvasjalg-viusid, herilasviusid jt röövlindude. Piirkond jääb kahe kanakullipaari toitumisalasse.

Tiit Leito hindab oma 2012. aasta eksperthinnangus Mustjõe ranna maastikukaitseala moodustamise ettepaneku kohta, et ala ei sobi I kaitsekategooria lindudele püsielupaigaks, senine tegevus Mustjõe rannaalal ei ohusta II kaitsekategooria pesitsevaid liike, kuna nende pesad paiknevad kohtades mis on tavakülastajale ligipääsmatud (tihe roostik või muu taimestikuga kaetud veela lahes), III kaitsekategooria liikide ja Loodusdirektiivi liikide kaitse on tagatud kaitsealadega mujal Eestis ja olemasolevad kaitse- ja hoiualad tagavad üldjuhul ka rändlindudele piisava kaitstuse ning seega puudub otsene vajadus uue kaitstava piirkonna moodustamiseks, sest Mustjõe ranna piirkonnas puudub praegu tegevus, mis rändlinde otseselt ohustaks. Samas aga toob ta ka välja, et ala on tõesti oluline rändel olevate lindude toite- ja puhkepaik Tallinna piirkonnas. Ka kogu Harjumaal taolisi madalaid suurepinnaliste roostikuväljadega, madalate rannaaladega piirkondi on suhteliselt vähe, mis sobiksid kurvitsaliste ja ujupartidele toite- ja puhkepaigaks läbirände ajal. Kuna ala on lindude poolest rikas, siis on ka paljud röövlinnud siin sagedasteks külalisteks.

Aarne Tuule poolt 2016. aastal tehtud haudelindude inventuuri järgi pesitses sel ühel aastal Mustjõe piirkonnas 48 linnuliiki ja hinnanguliselt minimaalselt 160, maksimaalselt 194 ja tõenäoliselt umbes 176 paari linde. Lisaks registreeriti 15 liiki linde, kes alal ei pesitsenud.

Loodusvaatluste andmebaasi ja e-Elurikkuse andmebaasi andmeil (seisuga 7.07.2023) on Merimetsa-Mustjõe piirkonnas registreeritud kokku 161 liiki linde. Neist 43 kaitsealused liigid.

Kuigi ühtset registreeritud linnuliikide nimekirja kogu ala kohta ei ole, siis kui arvestada, et Mustjõe piirkonnas on kõrgeim registreeritud linnuliikide arv 181 ja Merimetsas 93, siis võib kogu piirkonna lindude liigirikkust kindlasti pidada üle keskmise olevaks ning Tallinna piires väga märkimisväärseks.

Eelnevast ülevaatest järeldub, et Mustjõe rannikupiirkond on lindude poolest rikas ja väga hästi uuritud linnustikuga ala, mille muudavad Tallinna piires väga oluliseks paiknemine rannikul (lindude rände pudelikael), väga mitmekesine elupaigaline struktuur ja pikaajaline suhteliselt puutumatu kujunemine. Eespool, koosluste peatükis toodud kooslused koos neis registreeritud kaitsealuste linnuliikidega on toodud tabelis 2. Teadaolevad kaitsealuste lindude leiukohad Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on toodud joonisel 8.

Tabel 2. Looduslikud ja pool-looduslikud kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas koos neis Eesti suuremate loodusvaatluste andmebaaside (LVA, eElurikkus, EELIS) andmeil registreeritud kaitsealuste linnuliikidega.

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Koosluse piires andmebaaside alusel teadaolevalt registreeritud kaitsealused linnuliigid
1	park ja promenaad	7 liiki: valgepõst-lagle, ristpart, suurkoovitaja, sookurg, hänilane, väike-kirjurähn, karvasjalg-viu
2	rannaniit ja roostik	25 liiki: valgepõst-lagle, ristpart, jõgitiir, randtiir, väikepütt, täpikhuik, rooruik, väiketüll, liivatüll, punajalg-tilder, heletilder, suurkoovitaja, hänilane, kuldhänilane, hallõgija, punaselg-õgija, roo-loorkull, raudkull, kanakull, hiireviu, kaldapääsuke, suitsupääsuke, väike-kirjurähn, musträhn, väänkael

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Koosluse piires andmebaaside alusel teadaolevalt registreeritud kaitsealused linnuliigid
3	pool-looduslik niit	0 liiki
4	laialehine vana mets	10 liiki: hiireviu, kanakull, raudkull, väikepütt, rooruik, jäälind, väike-kirjurähn, väänkael, väike-kärbsenäpp, suitsupääsuke
5	soostuv lammi(puis)niit	3 liiki: rooruik, suitsupääsuke, musträhn
6	metsistunud endine aed	2 liiki: väike-kirjurähn, väike-kärbsenäpp
7	väikeveekogud/sood	1 liik: hänilane
8	laialehine mets rikutud pinnasel	2 liiki: hänilane, hallõgija
9	pool-looduslik niit	0 liiki
10	lodumets ja palumännik	0 liiki
11	puuderibad, taristu, ajutised veekogud nende vahel ja ümber	3 liiki: rukkirääk, kanakull, väike-kirjurähn
12	kujunev laialehine lodumets	2 liiki: lõopistrik, suitsupääsuke
13	kuiv-parasniiske rannamännik ja paluniit	10 liiki: randtiir, väiketiir, väiketüll, väike-kärbsenäpp, väike-kirjurähn, roo-loorkull, lõopistrik, raudkull, kanakull, rukkirääk
14	paluniit	1 liik: rukkirääk
15	paluniidud ja vana palumännik	3 liiki: raudkull, kanakull, väike-kirjurähn
16	pool-looduslikud niidud	2 liiki: rukkirääk, väike-kirjurähn
17	looduslik segamets	5 liiki: kanakull, väike-kirjurähn, valgeselg-kirjurähn, musträhn, väike-kärbsenäpp
18	tugeva inimõjuga rannamännik	1 liik: lõopistrik
19	promenaad	5 liiki: rooruik, täpikhuik, punaselg-õgija, hallõgija, musträhn
20	rannapark	5 liiki: liivatüll, võotsaba-vigle, valgepõsk-lagle, punaselg-õgija, roo-loorkull
21	liivarand	6 liiki: ristpart, liivatüll, mudatilder, väiketiir, väänkael, lambahänilane
22	madal rannikumeri	merikotkas, tõmmuvaeras, ristpart, väiketüll, liivatüll, valge-toonekurg, roo-loorkull

Kaitsealused linnuliigid, keda Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on erinevate uuringute ja andmebaaside (Eesti looduse infosüsteem (EELIS), loodusvaatluste andmebaas (LVA) ja e-Elurikkuse andmebaas) andmeil registreeritud, on järgmised. Loetelus on toodud ka andmebaasist tulenev viide sellele, kas liiki kohati rändel, pesitsemas või toitumas ja milline on liigi kaitsekategooria. Sellised liigid, kelle kohta selgeid pesitsusandmeid ei ole, aga kellele elupaigaliselt ala sobib on siinkohal toodud märkega "potentsiaalne pesitseja".

1. merikotkas (*Haliaetus albicilla*), rändel/toitumas, I kaitsekategooria;
2. kalakotkas (*Pandion haliaetus*), rändel/toitumas, I kaitsekategooria;
3. väikepistrik (*Falco columbarius*), rändel, I kaitsekategooria;

4. tutkas (*Calidris pugnax*), rändel, I kaitsekategooria;
5. kanakull (*Accipiter gentilis*), pesitseja, II kaitsekategooria;
6. sarvikpütt (*Podiceps auritus*), rändel, potentsiaalne pesitseja, II kaitsekategooria;
7. hüüp (*Botaurus stellaris*), rändel, potentsiaalne pesitseja, II kaitsekategooria;
8. valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), potentsiaalne pesitseja, II kaitsekategooria;
9. tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), rändel, III kaitsekategooria;
10. valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), rändel, toitumas, III kaitsekategooria;
11. ristpart (*Tadorna tadorna*), rändel, toitumas, pesitseja, III kaitsekategooria;
12. jõgitiir (*Sterna hirundo*), rändel/toitumas, pesitseja, III kaitsekategooria;
13. randtiir (*Sterna paradisaea*), rändel/toitumas, pesitseja, III kaitsekategooria;
14. väiketiir (*Sternula albifrons*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
15. väikepütt (*Tachybaptus ruficollis*), rändel, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
16. täpikhuik (*Porzana porzana*), potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
17. rooruik (*Rallus aquaticus*), pesitseja, III kaitsekategooria;
18. tait (*Gallinula chloropus*), rändel/toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
19. väiketüll (*Charadrius dubius*), potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
20. liivatüll (*Charadrius hiaticula*), potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
21. punajalg-tilder (*Tringa totanus*), potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
22. heletilder (*Tringa nebularia*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
23. mudatilder (*Tringa glareola*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
24. vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
25. suurkoovitaja (*Numenius arguata*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
26. sookurg (*Grus grus*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
27. valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
28. väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), pesitseja, III kaitsekategooria;
29. hallpea-rähn (*Picus canus*), rändel, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
30. musträhn (*Dryocopus martius*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
31. väänkael (*Jynx torquilla*), pesitseja, III kaitsekategooria;
32. händkakk (*Strix uralensis*), rändel, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
33. väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), rändel, pesitseja, III kaitsekategooria;
34. nõmmelõoke (*Lullula arborea*), rändel, III kaitsekategooria;
35. kaldapääsuke (*Riparia riparia*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
36. suitsupääsuke (*Hirundo rustica*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
37. jäälind (*Alcedo atthis*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;

38. rukkirääk (*Crex crex*), rändel/toitumas, pesitseja, III kaitsekategooria;
39. hänilane (*Motacilla flava*), toitumas, pesitseja, III kaitsekategooria;
40. kuldhänilane (*Motacilla citreola*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
41. lambahänilane (*Motacilla flava flava*), potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
42. hallõgija (*Lanius excubitor*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
43. punaselg-õgija (*Lanius collurio*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
44. roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), toitumas, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria;
45. raudkull (*Accipiter nisus*), pesitseja, III kaitsekategooria;
46. lõopistrik (*Falco subbuteo*), pesitseja, III kaitsekategooria;
47. hiireviu (*Buteo buteo*), toitumas, III kaitsekategooria;
48. herilaseviu (*Pernis apivorus*), rändel, III kaitsekategooria;
49. karvasjalg-viu (*Buteo lagopus*), rändel/toitumas, III kaitsekategooria;
50. hoburästas (*Turdus viscivorus*), rändel, potentsiaalne pesitseja, III kaitsekategooria.

Joonis 8. Kaitsealuste linnuliikide teadaolevad leiukohad Merimetsa-Mustjõe piirkonna väärtuslikes looduskooslustes suuremate loodusvaatluste andmebaaside andmetel (LVA, eElurikkus, EELIS). Roheliste punktide ja viirutusega on toodud kaitsealuste linnuliikide teadaolevad leiukohad ja need on markeeritud valge tekstiga, mis määratleb linnuliigi, kaitsekategooria ning registreerimise kuupäeva; kollaste joontega on piiritletud piirkonna väärtuslikud kooslused ja neid markeeriv punane number viitab kooslusele tabelites eespool; punane joon markeerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

2.4. Ulukid

Suur- ja väikeulukite levikut ja liikumist alal on viimaste aastate jooksul uuritud teadaolevalt vaid 2022. aastal OÜ Elusloodus poolt läbi viidud uuringus suur- ja väikeimetajate leviku kohta

Tallinna 20-1 suuremal rohealal, mille fookuses oli 24 valitud ulukiliiki. Juhuvaatluste andmeid leidub ka suuremates elustiku andmebaasides. Lisaks tehti ulukiuuringut põgusalt ka käesoleva ekspertiisi välitööde käigus.

2022. aastal valminud Tallinna suur- ja väikeulukite uuringus käsitleti Merimetsa piirkonda ja Mustjõe metsa ning roostikku kahe eraldi rohealana. Merimetsas registreeriti kokku 12 ja Mustjõe piirkonnas 13 liiki ulukeid. Kahe ala peale kokku 17 liiki ulukeid: metskits, metssiga, ilves, rebane, kährrik, mäger, saarmas, mink, metsnugis, tuhkur, nirk, siil, mutt, halljänes, valgejänes, kobras, orav. Kõige arvukamalt elab Mustjõe piirkonnas metskitsi ja Merimetsa piirkonnas jäneseid. Eriti tihedalt asustavad metskitsed Mustjõe ala idaosa ja Merimetsa lõuna- ning loodeosa, kus on nende peamised toitumisalad, aga samuti Mustjõe metsi ja Merimetsa lääne- ja idaosa märgi metsi, kus on nende peamised varjupaigad. Loomad on liikunud ka kergliiklustee alt läbi mere poole, kus nad roostikus ilmselt ööbivad. Ainuke vähegi rahulikum ligipääs Merimetsa rohealale ja tagasi on säilinud üle roheala loodenurgas asuva parkla ja üle kergliiklustee läbi mere äärse roostiku. Roostikku kasutab Kakumäe poolt tulekul ilmselt ka ilves, kes on mitmel korral liikunud piki mereranda kogu Mustjõe-Merimetsa ala ulatuses. Mingi ja kopra tegevusjälgi kohati Mustjõe sängi ümbruses.

Kõnealuse uuringu raames analüüsiti ka ulukite liikumist ja moodustunud liikumismuster on toodud uuringust pärinevatel joonistel 9 ja 10.

Kõnealuse uuringu, juhuvaatluste andmete ja hilisemate välitööde tulemusena välja selgitatud ulukitele nii varje-, ööbimise kui ka toitumisalana olulisemad kooslused on toodud tabelis 3 ja joonisel 11.

Joonis 9. 2022. aastal läbi viidud Tallinna 20 suurema roheala ulukite uuringu tulemusena kogutud andmed ulukite (kollased punktid – välitööd, punased punktid – andmebaasid) ja nende liikumise (kollased jooned) kohta Mustjõe metsa piirkonnas (uuringualused rohealad toodud rohelise viirutusega).

Joonis 10. 2022. aastal läbi viidud Tallinna 20 suurema roheala ulukite uuringu tulemusena kogutud andmed ulukite (kollased punktid – välitööd, punased punktid – andmebaasid) ja nende liikumise (kollased jooned) kohta Merimetsa piirkonnas (uuringualused rohealad toodud rohelise viirutusega).

Tabel 3. Looduslikud ja pool-looduslikud kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas koos hinnanguga nende väärtusele ulukite jaoks.

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Koosluse olulisus ulukitele
1	park ja promenaad	oluline läbirändeala suur- ja väikeulukitele (metskits, ilves, rebane, kährik, jänessed jne rändavad läbi koosluse põhjaosa) ning püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired jne)
2	rannaniit ja roostik	väga oluline läbirändeala, varjeala, toitumisala ja ööbimiskoht paljudele ulukitele (metskits, metssiga, ilves, rebane, šaakal, kährik, jänessed, kobras jne) ning püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired, nirk jne)
3	pool-looduslik niit	oluline rändeala/teeületuskoht metskitsedele, rebastele, jänestele ja püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, uruhiired jne)
4	laialehine vana mets	väga oluline varjupaik suurulukitele (metskits, metssiga, jänessed, kärplased), pesitsuspaik nugistele, oravatele ja kobrastele ning püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired, väikekärplased jne), teeületuskohad metskitsedele, jänestele, rebastele, siilidele
5	soostuv lammi(puis)niit	oluline toitumisala metskitsedele, varje- ja pesitsusala väikeulukitele ja pisiimetajatele (nirk, karihiired, uruhiired, mutt, mügri jne)
6	metsistunud endine aed	oluline toitumis- ja varjeala metskitsedele, rebastele, jänestele, oluline pesitsuspaik nugistele ja oravatele,

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Koosluse olulisus ulukitele
		püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired), oluline teeületuskoht metskitsedele, rebastele, jänestele ja siilidele
7	väikeveekogud/sood	toitumis- ja varjepaik metskitsedele ja jänestele, oluline püsielupaik pisiimetajatele (mügri, karihiired, uruhiired)
8	laialehine mets rikutud pinnasel	oluline toitumis- ja rändeala metskitsedele ja jänestele, oluline püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (nirk (ilmselt ka kärp), mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir, rändrott)
9	pool-looduslik niit	toitumis- ja rändeala metskitsedele ja jänestele, püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
10	lodumets ja palumännik	oluline toitumis-, rände- ja varjeala metskitsedele ja jänestele, oluline püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired), oluline teeületuskoht metskitsedele, rebastele, jänestele ja siilidele
11	puuderibad, taristu, ajutised veekogud nende vahel ja ümber	rändeala metskitsedele, jänestele, rebastele ja püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired)
12	kujunev laialehine lodumets	väga oluline toitumis-, rände- ja varjeala metskitsedele, jänestele, rebastele, oluline püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired)
13	kuiv-parasniiske rannamännik ja paluniit	väga oluline toitumis- ja varjeala metskitsedele, jänestele ja rebastele, väga oluline püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (orav, nugis, mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
14	paluniit	oluline toitumisala jänestele, läbirände ala metskitsedele ja rebastele, püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
15	paluniidud ja vana palumännik	oluline varje- ja läbirändeala jänestele, metskitsedele, rebastele, püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
16	pool-looduslikud niidud	oluline toitumisala metskitsedele ja jänestele, väga oluline püsielupaik pisiimetajatele (mutt, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
17	looduslik segamets	väga oluline toitumis-, rände- ja varjeala metskitsedele, jänestele, rebastele, oluline püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (orav, nugis, mutt, mügri, karihiired, uruhiired, juttself-hiir)
18	tugeva inimõjuga rannamännik	rände ja varjepaik oravatele ja jänestele, püsielupaik pisiimetajatele (mutt, mügri, karihiired, uruhiired)
19	promenaad	rändeala oravatele, jänestele, püsielupaik väike- ja pisiimetajatele (nirk, mutt, mügri, karihiired, uruhiired)
20	rannapark	rändeala jänestele ja metskitsedele, toitumisala oravatele, püsielupaik pisiimetajatele (mutt, karihiired, uruhiired)
21	liivarand	ulukitele väheoluline
22	madal rannikumeri	rände-, varje- ja toitumisala põdrale, rebastele, šaakalile

Joonis 11. Suur-, väike- ja pisiimetajatele olulisemate väärtuslike koosluste paiknemine Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Roheline viirutus markerib ulukitele kõrge väärtusega kooslusi; kollane viirutus markerib keskmise väärtusega kooslusi; punane joon markerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

2.5. Nahkhiired

Looduskaitsealade alusel kuuluvad kõik nahkhiireliigid Eestis II kategooria kaitse alla.

Merimetsa-Mustjõe piirkond on oluline nahkhiirte suvine toitumisala, sest see asub mere ääres, sel alal leidub palju nahkhiirtele vajalikke varjupaiku ning ala mitmekesised elupaigad kannavad kõrget putukate elurikkust, mis on putuktoiduliste nahkhiirte jaoks väga tähtis. Lisaks sellele on ala paiknemine mere ääres väga väärtuslik rändavatele nahkhiireliikidele.

Läbi aegade on Merimetsa-Mustjõe piirkonnas tehtud mitu nahkhiirte uuringut, aga ükski neist ei hõlma kogu ala tervikuna. Enamus uuringuid on tehtud nahkhiirte suvise leviku kohta ja Mustjõe piirkonnas, kus on uuritud ka nahkhiirte rändeagest aktiivsust. Nahkhiirte talvitumist on alal uuritud suhteliselt vähe.

2014. aastal uurisid Matti Masing ja Lauri Lutsar Mustjõe piirkonna keskel, endise mõisapargi territooriumil mere ja Paldiski mnt vahelisel alal nahkhiirte levikut. Nende uuringute tulemusel tuvastasid nad piirkonnas kokku kuue nahkhiireliigi toitumise ja varje. Need liigid olid:

1. põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssoni*), 5 kuni 20 isendit;
2. pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), vähemalt 1 isend;
3. käabus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*), vähemalt üks isend;
4. hõbe-nahkhiir (*Vespertilio murinus*), vähemalt üks isend;
5. pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*), mõned isendid;
6. "väike lendlane" (*Myotis sp.*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*) või habelendlane (*Myotis mystacinus*), mõned isendid.

2016. aastal uurisid Mustjõe piirkonnas nahkhiirte suvist ja rändeagest levikut Oliver ja Rauno Kalda ning Triinu Tõrv.

Selle uuringu tulemusel tuvastati suvisel seirel piirkonnas kokku nelja nahkhiireliigi esinemine. Juba eelnevalt loetletud liikidele, põhja-nahkhiir, pargi-nahkhiir ja kääbus-nahkhiir lisandus ka veelendlane (*Myotis daubentonii*). Sama uuringu rändeagese seire käigus registreeriti aga kokku koguni 7 liiki nahkhiiri. Eelnevalt juba tuvastatud liikidele, põhja-nahkhiir, tõmmu/habelendlane, veelendlane, pruun-suurkõrv, pargi-nahkhiir ja hõbe-nahkhiir lisandus veel suurvidevlane (*Nyctalus noctula*). Uuringus toonitatakse, et Mustjõe uuringualal leidub elupaikasad, mida võib pidada nahkhiirtele olulisteks elualadeks. Alal asub vanade puudega puistu ning lähikonnas asub mitmeid hooneid. Uuringualal eristuvad oluliste nahkhiirte elualadena Mustjõe mets, kus kohati kokku 8 nahkhiireliiki ning ala idapoolses servas asuv klindipealne, kus transektloenduste käigus tuvastati 4 liiki, nende hulgas ka Eestis haruldane kääbus-nahkhiir.

2021. aastal uurisid Oliver ja Rauno Kalda uuesti suvisel transektloendusel nahkhiirte esinemist, seekord kogu Tallinnas, aga üheks uuringualaks oli taas Mustjõe piirkond. Sel korral registreeriti vaid kolme liigi esinemine, aga samas määratleti Mustjõe piirkond alana, kus nahkhiirte arvukus kasvab just suve lõpus, st et siin koonduvad tõenäoliselt talvitumiseks või rändeks valmistuvad loomad. Tõdetakse ka, et Koplil lahe servas paiknevat roostikku võib pidada põhja-nahkhiirele oluliseks sügiseseks toitumisalaks, kus neid kohati paiguti mitme kaupa. Kuna roostiku vahele on ligipääs raske, on loomade arvukus merele lähemal teadmata. Lisaks tuuakse välja, et Mustjõe piirkonnas leidub mitmeid nahkhiirte elupaigale olulisi elemente – puistu, selle servas asuvad legendikud ning veekogud ja vanad puud. Elupaiga kvaliteeti mõjutab suurel määral aga negatiivselt ala liigne valgustus. Nahkhiirte elutingimusi saaks parandada vähendades alal olevat tänavavalgustust, või asendades see väiksema intensiivsuse ja madalamate postidega valgustitega, mis oleksid paremini suunatud käiguteele.

Kui eelnevad uuringud käsitlesid kõik Mustjõe piirkonda, siis 2022. aastal uurisid Oliver ja Rauno Kalda ning Maris Pärn taas kogu Tallinna hõlmanud uuringus just Merimetsa roheala nahkhiiri. Selle uuringu käigus registreeriti Merimetsa piirkonnas kokku kolm liiki nahkhiiri: põhja-nahkhiir, pruun-suurkõrv ja suur-videvlane. Nahkhiirte arvukust ja liigirikkust peavad uuringu teostajad madalaks. Tervet ala asustab püsivalt vaid põhja-nahkhiir, kelle lennupaikasad leidub alal hajusalt kõikjal, kuid liigi arvukust ei saa pidada kõrgeks. Teisi liike kohati vaid ühel või kahel korral. Alal paiknev puistu on peamiselt liivasel pinnasel kasvav männimets, mis pakub nahkhiirtele vähe varjevõimalusi. Samuti puuduvad alal nahkhiirtele sobivad veekogud ning seetõttu ei ole alal suurt nahkhiirte arvukust ega liigirikkust. Ala keskosas – kunagisel kõrgepingeliini koridoril, paiknevad tiigid, mille korrastamisel oleks nahkhiirtele positiivne mõju. Veekogud on maastikus paljude putukate sigimispaiaks ja pakuvad seetõttu nahkhiirtele head toitumispaika. Tiikide korrastamine täiendaks olulisel määral kaitseala potentsiaali nahkhiirte elupaigana. Inimtekkeliste häiringute mõttes on Merimetsa kaitseala nahkhiirte elupaigana heas seisus, puudub liigne valgustus ning ala katab suur puistu. Alal paiknev terviserada on küll öösel osaliselt valgustatud, kuid piirkonnas leidub piisavalt pimealasad.

Eraldi uurisid Oliver Kalda ja Maris Pärn 2022. aastal veel ka Seewaldi kvartali nahkhiiri, et tuvastada nende võimalik talvitumine sealsetes hoonetes ja selgitada välja suvine nahkhiirte levik. Selle uuringu tulemusena aga nahkhiirte talvitumist alal (mis jääb küll käesoleva ekspertiisi alast välja) ei tuvastatud ja suvisel ajal registreeriti ka piirkonnas vaid ühe nahkhiireliigi, põhja-nahkhiire olemasolu.

Kokkuvõttes on aga Merimetsa-Mustjõe piirkonnas registreeritud kokku 8 nahkhiireliigi olemasolu ja need liigid on järgmised:

1. põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssoni*), II kaitsekategooria;
2. pruun-suurkõrv (*Plecotus auritus*), II kaitsekategooria;
3. pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), II kaitsekategooria;
4. käabus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*), II kaitsekategooria;
5. hõbe-nahkhiir (*Vespertilio murinus*), II kaitsekategooria;
6. veelendlane (*Myotis daubentonii*), II kaitsekategooria;
7. "väike lendlane" (*Myotis sp.*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*) või habelendlane (*Myotis mystacinus*), II kaitsekategooria;
8. suurvidevlane (*Nyctalus noctula*), II kaitsekategooria.

Erinevate uuringute ja andmebaaside andmete alusel saab järeldada, et nahkhiirte jaoks kõrgema väärtusega on Merimetsa-Mustjõe piirkonna kooslused 1, 2, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 16, 17 ja 18 (vt koosluste nimetusi tabelist 1 ja paiknemist jooniselt 12). Kõige väärtuslikumad piirkonnad aga on kindlasti Mustjõe kallastel paiknevad metsad, niidud ja roostik ning park ja promenaad ala läänepoolseimas tipus Rocca al Mare kooli juures.

Joonis 12. Nahkhiirtele olulisemate väärtuslike koosluste paiknemine Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Nahkhiirte isendite registreerimise kohad on toodud helesiniste punktidenä. Roheline viirutus markeerib nahkhiirtele kõrge väärtusega kooslusi; kollane viirutus markeerib keskmise väärtusega kooslusi; punane joon markeerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

2.6. Kahepaiksed ja roomajad

2010. aastal uuris herpetoloog Piret Pappel Mustjõe lammimetsas asuvaid väikeveekogusid ja tõi välja, et rabakonna (*Rana arvalis*) asurkond on neis ilmselt üsna arvukas, sigimiseks kasutatakse erinevaid väikeveekogusid. Eri vanuses loomade leidumine viitab asurkonna elujõulisusele. Osad tiigid on küll päikese eest varjatud (asuvad metsa all) ja seetõttu jaheda veega. Samas piirkonnas 2017. aastal seiret teinud herpetoloog Riinu Rannap aga rabakonna sel alal ei tuvastanud. Kahes veekogus, millest üks jääb aga lammimetsast välja, registreeris ta tähnikvesiliku (*Triturus*

vulgaris) eduka kudemise ja ühe veekogu kaldal ka rohukonna (*Rana temporaria*). Ta leiab, et siinsed kahepaiksete asurkonnad on väga halvas seisus – rabakonna seire käigus ei leitud, samuti ei tuvastatud rohukonnade sigimist (ei leitud kulleseid ega moonde läbinud noorloomi). See viitab elupaiga madalale kvaliteedile, mis võib viia kahepaiksete asurkondade väljasuremiseni. Andmebaaside andmetel on Mustjõe lammimetsas 2017. aastal registreeritud ka üks rohukonn. Riinu Rannap leiab, et kogu Mustjõe lammimetsa alast põhja poole jääv ala, mis praegu on tugevalt roostunud, tuleks roostikust, võsast ja sinna ladustatud prügist puhastada ning valgusküllasemaks muuta, lammimetsa veekogude kaldaalad võsast puhastada (veekogud päikesele avada) ning veekogud mudast puhastada (eelnevalt kuivaks pumbata ja seejärel, muda ja orgaanilised setted eemaldada). Ta toonitab kokkuvõtteks, et sarnaselt Pärnule ja Kuressaarele, tuleks ka Tallinnas kaaluda Stroomi rannaniidualal karjatamise alustamist, et luua kvaliteetne elupaik nii kahepaiksetele, lindudele, kiilidele, liblikatele jt selgrootutele.

Merimetsa piirkonna kohta märgib Tõnu Ploompuu 2006. aasta ekspertarvamuses imetajate ja kahepaiksete-roomajate peatüki koostaja Üllar Rammul, et Merimetsa teest kirdes olevatel lagedatel aladel elas R. Rannapi suulistel andmetel veel 1980ndatel aastatel rikkalikult kahepaikseid (rohukonn, tõenäoliselt ka rabakonn). Tõenäoline on tähnikvesiliku esinemine. Hiljem, 2020. aasta seire käigus kinnitab Riinu Rannap nende liikide olemasolu ja lisandub ka harilik kärnkonn (*Bufo bufo*). Ta toob aga välja, et ainus veekogu, kus kahepaiksete sigimine õnnestus, oli hipodroomi kõrval asuv tiik, mis on küll varjuline, väga mudane ja prahistatud, kuid pakub siiski kahepaiksetele – eriti harilikule kärnkonnale – sobivat sigimispaika. Nimetatud tiigist leiti ka rabakonna ja tähnikvesilikke. Merimetsa piirkonnas on andmebaaside andmeil harilikku kärnkonna registreeritud veel mitmel korral ja just sellel lodumetsa alal, mis jääb praegusest Merimetsa roheala kaitsealusest osast välja, Merimetsa teest kirde poole. Oma 2020. aasta aruandes toob Riinu Rannap Merimetsa piirkonna kohta välja järgmised järeldused: "Merimetsa metsa- ja märgalade kompleks on küllalt suurepindalaline ning suurematest teedest killustamata. Kuigi kahepaiksetele sobivaid maismaa elupaiku ja talvituskohti on piisavalt, on sigimisveekogude kvaliteet samas väga madal. See on ilmselt ka põhjuseks, miks säilinud asurkonnad on siin väikesed ja madala arvukusega. Harilikud kärnkonnad, keda leiti sigimas vaid hipodroomi kõrval asuvas tiigis, talvituvad metsalal ja/või hipodroomi hoonete vundamendialustes, keldrites jms. kohtades. Rohukonnad leiavad talvitumispaika suuremates kraavides ning rabakonnad ja tähnikvesilikud talvituvad metsaaladel. Kuna Merimetsa kaitseala on üldjoontes kahepaiksetele väga sobiv elupaik, tuleks siiski kiiremas korras siinsete veekogude seisundit parandada, et kahepaiksed sellelt alalt täielikult ei kaoks. Oluline on ka säilitada kahepaiksete vaba liikumine Merimetsa ja Mustjõe alade vahel."

Kirjeldatud uuringute käigus registreeritud liikidele lisanduvad veel andmebaasidest pärit kaks roomajaliiki: harilik nastik (*Natrix natrix*), keda on registreeritud nii Rocca-al-Mare kergliiklustee ääres kui ka Merimetsa roheala Kolde puiestee poolisel piiril ja ka Merimetsa Selveri tagusel alal ning arusisalik (*Zootoca vivipara*), keda on kohatud Merimetsa roheala piiril, lõunapoolisel kuival niidul. Tõenäoliselt elutseb piirkonnas ka rästik (*Vipera berus*), aga ühtegi fikseeritud vaatlust siiski ei uuringute aruannetes ega andmebaasides praeguse seisuga selle liigi kohta ei leidu.

Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on käesoleva analüüsi aluseks olnud uuringute ning andmebaaside andmetel registreeritud järgmisi kahepaikseid ja roomajaid:

1. rohukonn (*Rana temporaria*), III kaitsekategooria;
2. rabakonn (*Rana arvalis*), III kaitsekategooria;
3. harilik kärnkonn (*Bufo bufo*), III kaitsekategooria;

4. tähnikvesilik (*Lissotriton vulgaris*), III kaitsekategooria;
5. nastik (*Natrix natrix*), III kaitsekategooria;
6. arusisalik (*Zootoca vivipara*), III kaitsekategooria.

Erinevate uuringute ja andmebaaside andmete alusel saab järeldada, et kahepaiksete ja roomajate jaoks kõrgema väärtusega on Merimetsa-Mustjõe piirkonna kooslused 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ja 17 (vt koosluste nimetusi tabelist 1 ja paiknemist jooniselt 13). Kõige väärtuslikumad piirkonnad aga on kindlasti Mustjõe kallastel paiknevad metsad koos sealsete veekogudega ja rannaniit, mis praegu on suuremas osas kahjuks roostunud ning Merimetsa roheala idaosa, kunagisest kõrgepingeliini trassist hipodroomi poole, kus levivad ajutiste veekogudega niidud ja lodumetsad.

Kahepaiksete ja roomajate leiukohad ja nende liigirühmade jaoks väärtuslikumad kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on toodud joonisel 13.

Joonis 13. Kahepaiksetele ja roomajatele olulisemate väärtuslike koosluste paiknemine Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Kahepaiksete ja roomajate registreerimise kohad on toodud helesiniste punktidenä ja leiukohad EELISest helesinise viirutusega. Roheline viirutus markeerib kahepaiksetele ja roomajatele kõrge väärtusega kooslusi; kollane viirutus markeerib keskmise väärtusega kooslusi; punane joon markeerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

2.7. Tolmeldajad

Projekti „Tallinna fauna seisund aastatel 1980-2010“ raames tehti 2010. aastal tolmeldajate (kimalaste ja päevaliblikate) ning ööliblikate seiret ka Merimetsas. Siis registreeriti Merimetsa transektil kokku 18 liiki päevaliblikaid (334 isendit) ja 9 liiki kimalasi ning 3 liiki kägukimalasi (kokku 183 isendit). Nende hulgas oli ka üks oluline päevaliblikaliik – suur-kiirgliblikas (*Apatura iris*), keda selle uuringu raames mujal Tallinnas ei kohatud. Varasematel aastatel on seda liiki nähtud ka Merimetsa haigla tagusel suurte puudega haljastul (T. Marnoti suulised andmed). Eesti punase raamatu liiki, sorokimalast, fikseeriti 6 isendit. Kimalastest ei kuulu selle uuringu käigus registreeritustest vaid *Bombus cryptarum* III kaitsekategooria liikide nimestikku,

ülejäänud 8 liiki kõik kuuluvad. Arvukaim liik oli kivikimalane, aga ka põld- ja maakimalase arvukus oli kõrge.

2016. aastal uuriti tolmeldajaid Rocca al Mare - Mustjõe piirkonnas. Kokku registreeriti 29 liiki päevaliblikaid (892 isendit) ja 11 liiki kimalasi ning 3 liiki kägukimalasi (kokku 329 isendit). Ka Mustjõel registreeriti teiste liikide hulgas ka suur-kiirgliblikas. Arukimalane (*Bombus semenoviellus*), keda Haabersti esimesel transektil avastati ainult üks isend, kuulub meie punase raamatu haruldaste liikide kategooriasse, kuid pole veel kaitse alla võetud. Vaatlusalalt leitud sorokimalane (*B. soroeensis*) ja urukimalane (*B. subterraneus*) on ka looduskaitse all. Sorokimalast leidis 24 isendit ja urukimalast registreeriti 1 isend. Uuringus tuuakse eraldi välja, et üllatusi pakkus vahetult vaatlusalaga piirnev väike niit Paldiski maantee ja rannapromenaadi vahel (Paldiski maantee 94a krunt), kus fikseeriti samuti kõik tolmeldajad. Kahjuks jäi see ala napilt vaatlusala piiridest välja ja vaatlustulemusi tolmeldajate koosseisu analüüsimisel ei kaasata. Kimalastest ja kägukimalastest olid sellel niidul huvitavamateks leidudeks hall kimalane (*B. veteranus*) ja karu-kägukimalane (*P. vestalis*). Inventuuri käigus neid liike transektidelt ega vaatlusalalt ei leitud.

Teine 2016. aastal läbi viidud tolmeldajate uuring keskendus kolmele erinevale kooslusele Mustjõe piirkonnas: jõe äärsele segametsalagendikule, täiskasvanud rannaluha alale ja tiheda liiklusega Paldiski maantee äärsele niidule. Neilt aladelt loendati järgmine tolmeldajate liigirikkus: metsalagendikul registreeriti 18 liiki päevaliblikaid (tähelepanuväärseim leid oli rohetäpik (*Argynnis paphia*) ja 6 liiki kimalasi; rannaluhalt loendati 12 liiki päevaliblikaid ja 5 liiki kimalasi; maantee äärne niit osutus üllatavalt liigirikkaks - loendati 20 liiki päevaliblikaid (sh luhatäpik, hõbetäpik ja kolm sinitiiibade liiki: niidu sinitiiib, harilik taevastiib ja ristikheina-taevastiib) ja 11 liiki kimalasi. Seega osutus väike ca 6000 m² suurune õiterikas rohustu tiheda liiklusega tänava ääres üllatavalt liigirikkaks.

2019. aastal tehti tolmeldajate Lääne-Tallinna rohekoridori funktsionaalsuse analüüs, mille kaks uuringuala jäävad ka Merimetsa-Mustjõe piirkonda. Need alad ja nende koosluselised kirjeldused on toodud juba eespool peatükis 2.1 (lk 12-15, vt ka joonis 3). Alal nr 12, mis on käesoleva analüüsi käigus eristatud kooslustest koosluse nr 9 osaks (vt ptk 2.1, tabel 1 ja joonis 5 eespool), loendati 10 liiki kimalasi ja 5 liiki päevaliblikaid. Alal nr 13, millele käesoleva analüüsi jaotuses vastab kooslus nr 11 (vt ptk 2.1, tabel 1 ja joonis 5 eespool), loendati 15 liiki kimalasi ja 4 liiki päevaliblikaid ning lisaks 11 liiki muid mesilasi.

2021. aastal uuriti taas tolmeldajate kooslusi Merimetsas. Üks uuring käsitles Merimetsa niidualasid ja teine tolmeldajate levikut maaüksusel Paldiski mnt 52. Merimetsa uuringualal (2 transekti) tuvastati kokku 17 päevaliblikaliiki (neist huvitavaim on pisi-sinitiiib (*Cupido minimus*), kes on alvarite ja kuivade liivaste niitude asukas) ja 16 liiki kimalasi. Liikide suhtarvult saja meetri kohta kuulus Merimetsa põhitransekt kolme kõige mitmekesisema vaatlusala hulka, eespool olid vaid Pirita jõe oru lühike lisatransekt ja Järve metsa loendustransekt. Maaüksusel Paldiski mnt 52 loendati kokku 16 liiki kimalasi. Samas järeldati, et uuritud kinnistul oli 2021 aasta kuivades tingimustes taimekooslus kimalaste jaoks pigem vaene. Seetõttu jäi ka kimalaste arvukus madalaks. Leiti, et 16 liiki on aga üsna suur number, kuid kompleks tervikuna sisaldab lühisuiselisi ja mitte-ohustatud liike. Võib arvata, et taimekoosluse teadliku kujundamise käigus oleks võimalik pakkuda kimalastele vähemalt samaväärset elukeskkonda.

Kaitsealused tolmeldajad, keda Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on registreeritud, on järgmised:

1. põldkimalane (*Bombus pascuorum*), III kaitsekategooria;
2. maakimalane (*Bombus lucorum*), III kaitsekategooria;
3. kividkimalane (*Bombus lapidarius*), III kaitsekategooria;
4. aedkimalane (*Bombus hortorum*), III kaitsekategooria;
5. tumekimalane (*Bombus ruderarius*), III kaitsekategooria;
6. hall kimalane (*Bombus veteranus*), III kaitsekategooria;
7. talukimalane (*Bombus hypnorum*), III kaitsekategooria;
8. karukimalane (*Bombus terrestris*), III kaitsekategooria;
9. Schrenki kimalane (*Bombus schrenki*), III kaitsekategooria;
10. sorokimalane (*Bombus soroeensis*), III kaitsekategooria;
11. metsakimalane (*Bombus sylvarum*), III kaitsekategooria;
12. urukimalane (*Bombus subterraneus*), III kaitsekategooria;
13. nõmmekimalane (*Bombus jonellus*), III kaitsekategooria;
14. niidukimalane (*Bombus pratorum*), III kaitsekategooria.

Erinevate uuringute ja andmebaaside andmete alusel saab järeldada, et tolmeldajate jaoks kõrgema väärtusega on Merimetsa-Mustjõe piirkonna kooslused 1 kuni 9 ja 11 kuni 16 (vt koosluste nimetusi tabelist 1 ja paiknemist joonisel 13). Kõige väärtuslikumad piirkonnad aga on kindlasti Merimetsa kuivad niidud ja Paldiski mnt äärsed ning promenaadi äärsed niidualad.

Tolmeldajatele väärtuslikumad kooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas on toodud joonisel 14.

Joonis 14. Tolmeldajatele olulisemate väärtuslike koosluste paiknemine Merimetsa-Mustjõe piirkonnas. Roheline viirutus markerib tolmeldajatele kõrge väärtusega kooslusi; kollane viirutus markerib keskmise väärtusega kooslusi; punane joon markerib kavandatava kohaliku kaitseala ettepaneku piire.

3. Hinnang kaitse alla võtmise eelduste esinemise kohta

3.1. Hindamise alused

Looduskaitseseaduse (LKS) kaks olulisemat eesmärki kolmest on:

- 1) looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega;
- 2) kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamine.

LKS § 4 (1) tuuakse välja kaitstavate loodusobjektide tüübid, mille hulgas on kuuendana toodud ka kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

LKS sama § (7) kirjeldatakse, et kohaliku omavalitsuse tasandil võib kaitstavaks loodusobjektiks olla maastik, väärtuslik põllumaa, väärtuslik looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement, mis ei ole kaitse alla võetud kaitstava looduse üksikobjektina ega paikne kaitsealal.

Seega võib LKS § 4 (7) järgi kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstav loodusobjekt olla kohaliku omavalitsuse piires olulise väärtusega looduskooslus või maastik, aga ka haljasala või haljastuse üksikelement. Lisaks ei ole seatud piirangut, et kohaliku omavalitsuse tasandi kaitseala ei tohiks asuda püsielupaigas või rohevõrgustiku elemendis (tugialal, puhveralal või koridoris).

LKS § 7 sätestatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused, mis on järgmised:

(1) Loodusobjekti käesoleva seaduse alusel kaitse alla võtmise eeldus on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus.

LKS § 43 seatakse looduskaitse eesmärk kohaliku omavalitsuse tasandil:

Looduskaitse eesmärk kohaliku omavalitsuse tasandil on **piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt.**

Kõikidest eelnevatest punktidest tulenevalt saab tuua kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti moodustamise või selle laiendamise eelduste hindamiseks järgmised LKS-il põhinevad küsimused:

1. **Kas alal leidub kohaliku omavalitsuse piires olulise väärtusega looduskooslusi, maastikke, väärtuslikku põllumaad, maastiku üksikelemente, parke, haljasalasiid või haljastuse üksikelemente?**
2. **Kas eelnevas punktis loetletud elemendid on kohaliku omavalitsuse piires ohustatud, haruldased, tüüpilised, teaduslikult, ajaloolis-kultuuriliselt või esteetiliselt väärtuslikud või tuleneb nende kaitse alla võtmise kohustus mõnest rahvusvahelisest lepingust?**

Selleks, et hinnata, kas alal on eeldusi saada kohaliku tasandi kaitstavaks loodusobjektiks, kasutan siinkohal lisaks eespool toodud LKS-ile toetuvatele küsimustele ka Nordic Botanical OÜ poolt 2023. aastal Kakumäe metsa kaitseala kaitse-eesmärkide ja välispiiri ettepanekute põhjendatuse analüüsis välja pakutud küsimusi:

- 1. Milline on ala roll piirkonna elurikkuse hoidmisel? Kas alal on esindatud Eesti loodusele ja piirkonna keskkonnatingimustele vastavad tüüpilised liigid ja ökosüsteemid?** Haruldaste, kaitsealuste, ohustatud või muidu tähelepanu väärvate liikide esinemine on heaks indikaatoriks ala ökoloogilisest seisundist, kuid ei ole kohaliku kaitseala loomiseks vajalik eeldus. Tihedama inimasustusega aladel, intensiivselt majandatud põllumajandusmaastikes ning degradeerunud ökosüsteemidega piirkondades (nt tööstusmaastikud), on kohaliku elurikkuse säilimisel väga olulised ka need looduslikud, poollooduslikud ja loodusväärtuslikuks taastunud endised tugeva inimõjuga alad (karjäärid, jäätmaad, militaaralad jm), kus tagatakse piirkonnale omaste liikide ja ökosüsteemide säilimine.
- 2. Milline on ala roll rohevõrgustiku toimimise toetamisel? Kas tegu on ala või piirkonnaga, mis on oluline rohevõrgustiku ökoloogiliseks funktsioneerimiseks? Kas tegu on kas rohevõrgustiku tuumala või koridoriga ning ala kaitse on vajalik piirkonna elusloodusele hea seisundi ja sidusa maastiku tagamiseks?** Rohevõrgustiku koridoride puhul on kaitse alla võtmine põhjendatud ka juhul, kui tegu on degradeerunud või muidu ökoloogiliselt väheväärtuslike aladega. Sellistel aladel võib rohekoridori toimimise (liikide levikuvõimaluste) tagamiseks olla vajalik ala ökoloogiline taastamine.
- 3. Milline on ala roll looduse hüvede pakkujana piirkonnas? Kas ala on hetkel või ettenähtavas tulevikus, oluliste reguleerivate või kultuuriliste looduse hüvede pakkuja või ühishüvedena mõtestatavate varustavate looduse hüvede pakkuja?**

a) Reguleerivate loodushüvede hulka kuuluvad näiteks:

- lokaalne ja globaalne kliimaregulatsioon (sh nt mikro- ja mesokliimaatiline varieeruvus, süsinikuvaru hoidmine, süsiniku sidumine);
- ökosüsteemide puhverdav roll (aineringete toimimine, mageveevarude hoidmine ja reguleerimine, vee puhastamine, üleujutuste reguleerimine, erosiooni pidurdamine, müra tõkestamine, saasteainete puhverdamine, laguprotsesside toimimine, mullatekke ja -kvaliteedi tagamine jpm);
- tolmeldamise või loodusliku kahjuritõrje toetamine; liigilise, funktsionaalse ja geneetilise mitmekesisuse hoidmine; liikide levi tagamine.

b) Kultuuriliste hüvede hulka kuuluvad näiteks:

- füüsilised ja vaimsed kogemused loodusest (vaimset ja füüsilist tervist toetav virgestus, inspiratsioon loodusest, pühad ja religioossed kogemused ja seosed, kodutunne);
- esteetilised väärtused;
- kohaliku identiteedi ja kodutundega seotud väärtused;
- kultuuri- ja looduspärandiga seotud väärtused, sh kultuurimaastikud koos piirkonnale omase asustusviisi, arhitektuuri, põllumajandustavade, teedevõrgu ja looduslike elementidega; üksikud maastikuelemendid, mis kogu Eestit arvestades ei pruugi olla silmapaistvad, kuid on kohalikul tasandil olulised kas kultuuriajaloolises, esteetilises või mistahes muus mõttes;

- roll loodusturismi ning loodushariduse ja -teaduse toetamisel.
 - c) Nõ ühishüvedena käsitletavate varustavate looduse hüvede hulka kuuluvad näiteks marjad ja seemned loodusest, erinevad geneetilised ressursid, ravimtaimed jm loodusannid.
4. Millised on ala tulevikuväljavaated? Kas ala elurikkuse, ökosüsteemide, erinevate loodus- ja kultuuriväärtuste ning looduse hüvede säilimine on olemasolevate mehhanismidega (näiteks üldplaneering) kindlalt ja püsivalt tagatud? Kas ala hoidmine vajab looduskaitsega seotud juriidilisi mehhanisme (kaitse-eeskiri, kaitsekorralduskava)?
 5. Milline on ala ligipääsetavus ja kultuurilis-ajalooline tähtsus? Kas ala on kohalikele inimestele hästi (või potentsiaalselt hästi) ligipääsetav ja virgestuseks kasutatav? Ka kehva ligipääsetavuse korral on ala muud sotsiaalsed, teaduslikku, kultuurilist või spirituaalset tähtsust omav (nt kunagiste teaduskatsete läbiviimise alad, arheoloogiliste kaevamiste alad, ilusate või traditsiooniliste vaadete tagamiseks vajalikud alad, olulised kultuurilis-ajaloolised objektid jms).
 6. Milline on ala ökosüsteemide seisund? Kas alal olevad ökosüsteemid on heas seisundis või suure taastamis- või taastumispotentsiaaliga?
 7. Milline on elanike huvi? Kas ala kaitse alla võtmiseks on olemas arvestatav kohalike elanike huvi kaitseala rajamise ja/või piirkonna looduse säilimise vastu?

3.2. Hindamine

LKS-ist tulenevatele hindamisküsimustele vastamine:

1. Kas Merimetsa-Mustjõe laiendustettepaneku alal leidub Tallinna piires olulise väärtusega looduskooslusi, maastikke, väärtuslikku põllumaad, maastiku üksikelemente, parke, haljasalaid või haljastuse üksikelemente?

Lähtudes ptk 2 toodud uuringute tulemuste analüüsist saab tuua välja sellised väärtuslikud looduskooslused, nagu toodud tabelis 4 ja joonisel 15.

Tabel 4. Olulise väärtusega looduskooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas.

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Väärtuste kirjeldus	Hinnang ja ettepanek
1	park ja promenaad	park, puhkeala, üleujutusala kaitse, reljeefne maastik, sademevete kollektor (avatud veekogud), rändeala, varjeala, pesitsusala, rohevõrgustiku koridor, linnustik, pisiimetajad, nahkhiired, tolmeldajad	väärtuslik, liita kaitsealaga
2	rannaniit ja roostik	endine rannaniit, linnustik, taimestik, imetajad, kahepaiksed ja roomajad, nahkhiired, tolmeldajad, rändeala, varjeala, pesitsusala, toitumisala, üleujutuse kaitse, rannaveekogud, rohevõrgustiku koridor	väga väärtuslik, liita kaitsealaga

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Väärtuste kirjeldus	Hinnang ja ettepanek
3	pool-looduslik niit	üleujutuse kaitse, rändeala, rohevõrgustiku koridor, pisiimetajad, tolmeldajad, puhkeala	väärtuslik, liita kaitsealaga
4	laialehine vana mets	Mustjõgi ja selle soodid, endised pargiveekogud, endised aiad, taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, üleujutuse ja tormikaitse, inimeste jalutusrajad, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, liita kaitsealaga
5	soostuv lammi(puis)niit	Mustjõgi, taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, üleujutuse ja tormikaitse, inimeste jalutusrajad, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, liita kaitsealaga
6	metsistunud endine aed	endised aiad, taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku koridor, inimeste jalutusrajad, loodushariduse potentsiaal	väärtuslik, liita kaitsealaga
7	väikeveekogud/sood	taimestik, linnustik, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, pesitsusala, rohevõrgustiku ala, üleujutuse ja tormikaitse, inimeste jalutusrajad, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, liita kaitsealaga
8	laialehine mets rikutud pinnasel	taimestik, linnustik, pisiimetajad, tolmeldajad, toitumisala, varjeala, pesitsusala, rohevõrgustiku ala, üleujutuse ja tormikaitse, inimeste jalutusrajad, loodushariduse potentsiaal	väärtuslik, liita kaitsealaga
9	pool-looduslik niit	puhkeala, tormide ja üleujutuse kaitse, taimestik, imetajad, linnustik, tolmeldajad, rändeala, varjeala, pesitsusala, toitumisala	väärtuslik, liita kaitsealaga
10	lodumets ja palumännik	puhkeala, rändeala, varjeala, pesitsusala, toitumisala, taimestik, linnustik, pisiimetajad, rohevõrgustiku koridor	väärtuslik, liita kaitsealaga
11	puuderibad, taristu, ajutised veekogud nende vahel ja ümber	puhkeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, taimestik, linnustik, imetajad, kahepaiksed ja roomajad, nahkhiired, tolmeldajad, rohevõrgustiku koridor	väga väärtuslik, osaliselt kaitse all, ülejäänud liita kaitsealaga
12	kujunev laialehine lodumets	taimestik, linnustik, imetajad, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, liita kaitsealaga
13	kuiv-parasniiske rannamännik ja paluniit	taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, üleujutuse ja tormikaitse, inimeste	väga väärtuslik, põhiosas kaitse all, ülejäänud liita kaitsealaga

Viide joonisel	Koosluse tüüp	Väärtuste kirjeldus	Hinnang ja ettepanek
		jalutusrajad, inimeste spordirajad, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	
14	paluniit	taimestik, linnustik, imetajad, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, kaitse all
15	paluniidud ja vana palumännik	taimestik, linnustik, imetajad, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, kaitse all
16	pool-looduslikud niidud	taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, inimeste jalutusrajad, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, osaliselt kaitse all, ülejäänud liita kaitsealaga
17	looduslik segamets	taimestik, linnustik, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed, tolmeldajad, varjeala, rändeala, pesitsusala, toitumisala, rohevõrgustiku ala, puhkeala, loodushariduse potentsiaal	väga väärtuslik, osaliselt kaitse all, ülejäänud liita kaitsealaga
18	tugevalt mõjutatud rannamännik	puhkeala, sportimisala, tormide ja üleujutuse kaitse, rohevõrgustiku ala, rändeala, toitumisala, imetajad, nahkhiired, kuklased	väärtuslik, kaitse all
19	promenaad	maastikuline element, puhkeala, sportimisala, rohevõrgustiku ala, rändeala, linnud, imetajad, nahkhiired, kahepaiksed ja roomajad	väärtuslik, liita kaitsealaga
20	rannapark	park, puhkeala, sportimisala, rohevõrgustiku ala, rändeala, pesitsusala, linnud, imetajad, kahepaiksed ja roomajad	väärtuslik, liita kaitsealaga
21	liivarand	puhkeala, sportimisala, rohevõrgustiku ala, rändeala, linnud	väärtuslik, liita kaitsealaga
22	madal rannikumeri	linnustik, imetajad, kahepaiksed, rändeala, toitumisala, üleujutuste ja tormide puhverdusala, puhkeala	väärtuslik, liita kaitsealaga

Eraldi soovin siinkohal tuua välja põhjenduse, miks oleks otstarbekas liita kavandatava kaitseala laiendusega sellised kooslused, nagu Stroomi rannapark, Rocca al Mare poolne park ja kogu ala läbiv promenaad. Need on alad, mis on praegu unikaalse kombinatsioonina samal ajal nii inimese puhkemajanduslike hüvede tagatis kui ka teistele liikidele rände ja toitumisala. Sellised üleminekulised alad kaitsealade piiril moodustavad terviku rohevõrgustikus ja nende liitmine kohaliku tasandi kaitsealuste loodusobjektidega aitab säilitada ka nende orgaanilist seost piirnevate rohealadega. Kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti kaitsereežiim ei takista kuidagi nende alade kasutamist inimese poolt viisil, nagu seda tehakse ka praegu. Küll aga tagab kaitsealaga liitmine selle, et kohe roheala piirile ei tekiks järsu üleminekuna nt tihedalt täis ehitatud ala või suur taristuobjekt. Selline puhverdav lähenemine aitab kindlasti kaasa linnakeskkonna elamisväärsemaks muutmisele.

Joonis 15. Väärtuslikud looduskooslused Merimetsa-Mustjõe piirkonnas (punasega piiritletud uuringuala; numbrid joonisel viitavad kooslustele tabelites 1 kuni 4; aluskaardi allikas: Maa-ameti kaardirakendus).

Laiendusettepaneku alal ei leidu küsimuses toodud loetelust vaid väärtuslikku põllumaad, aga ka seda võib pidada mõõndustega esinevaks, kuna kooslus 2 kujutab endast suuremas osas endist rannaniitu, millel on kõrge karjatamise potentsiaal ja kooslused 14 ja 16 on samuti endised karjamaad.

2. Kas eelnevas punktis loetletud elemendid on kohaliku omavalitsuse piires ohustatud, haruldased, tüüpilised, teaduslikult, ajaloolis-kultuuriliselt või esteetiliselt väärtuslikud või tuleneb nende kaitse alla võtmise kohustus mõnest rahvusvahelisest lepingust?

Mustjõe suue on unikaalne, sest Tallinna piires leidub sarnaseid liivasel põhjal voolavate jõgede merre suubumiskohti veel vaid Tiskre oja suudmealal, kus aga voolab vooluveekogu suudmealal ainult roostikus, mitte aga metsas. Ala koosluseline mitmekesisus on unikaalne ja sellist kombinatsiooni erinevatest elupaikadest leidub Tallinnas ehk vaid Paljassaares, kus aga puudub merre suubuv vooluveekogu. Arvestades, et kõik eespool loetletud kooslused asuvad mereäärsel rohealal, ohustab nende kõikide säilimist potentsiaalne ehitustegevus. Sarnased mereäärsed rohealad on mujal Tallinnas ilmselt juba aegade jooksul täis ehitatud. Seega, saab järeldada, et Merimetsa-Mustjõe piirkonna kooslused on Tallinna piires nii ohustatud, haruldased kui ka, arvestades kõrget liigirikkust, teaduslikult ning arvestades piirkonnas kunagi asunud kahte suvemõisa, ka ajaloolis-kultuuriliselt väärtuslikud.

Täiendavatele küsimustele vastamine:

1. Milline on Merimetsa-Mustjõe roheala roll piirkonna elurikkuse hoidmisel? Kas Merimetsa-Mustjõe rohealal on esindatud Eesti loodusele ja piirkonna keskkonnatingimustele vastavad tüüpilised liigid ja ökosüsteemid?

Merimetsa-Mustjõe piirkonnas leidub nii kunagi Tallinna rannikul laiemalt levinud rannaniitu, Mustjõe kallastel tüüpilist lammilodumetsa, Merimetsas tüüpilist liivaluidete tagust laialehist lodumetsa kui ka kuivi paluniite, mis Tallinna liivarandade tagustel aladel kunagi laiemalt levisid. Kogu Merimetsa-Mustjõe roheala on väga oluline tugiala linna rannaäärses rohevõrgustikus. Lääne poolt on Merimetsa-Mustjõe roheala kitsa Rocca al Mare mereäärses koridoriga ühendatud Haabersti metsa ja edasi Õismäe raba ning Kakumäe metsa (endise rabaga) ning sealt kaudu ka Tiskre oja suudmeala ning oja sāngi kaudu ka Harku järve äärsete rohealadega. Harku järve äärde ulatuvad kitsad rohekoridorid ka Rocca keskuse tagusest Haabersti metsast ja Õismäe rabast. Ida poolt ulatuvad kitsad rohekoridorid Merimetsast edasi. Üks piki mereäärt ja Kopli poolsaare parke kuni Paljassaareni ja teine piki endist raudteed läbi Kopli kaubajaama ja Telliskivi piirkonna vanalinna bastionaalvööndisse ja sealtkaudu juba Piritasuunas. Kuigi just ida suunas on Merimetsast rohekoridoriühendus väga vaevaline ja katkendlik, on Merimetsa-Mustjõe roheala iseenesest ülioluline, sest see on üks suurimaid kesklinnale lähedal seisvaid rohealasid, mille kõrget väärtust toonitab selle ala liigirikkus. Seega, vaieldamatult on Merimetsa-Mustjõe roheala roll Tallinna elurikkuse hoidmisel ülioluline ja selle ala kadumisel või olulisel kahjustumisel/vāhenemisel väheneks linna elurikkus hüppeliselt. Roheala head seisu nätab juba nt see, et siin kohatakse ajuti sellist suurkiskjat, nagu ilves ja püsivamalt elavad siin nii šaakalid kui ka rebased. Rāākimata alal edukalt pesitsevatest lindudest või ka tõenäoliselt sigivatest metskitsedest.

2. Milline on Merimetsa-Mustjõe roheala roll Tallinna rohevõrgustiku toimimise toetamisel? Kas Merimetsa-Mustjõe roheala näol on tegu alaga, mis on oluline Tallinna rohevõrgustiku ökoloogiliseks funktsioneerimiseks? Kas Merimetsa-Mustjõe roheala näol on tegu Tallinna rohevõrgustiku tuumala või koridoriga ning ala kaitse on vajalik piirkonna elusloodusele hea seisundi ja sidusa maastiku tagamiseks?

Lisaks juba eelmise punkti juures välja toodule saab eelmistes peatükkides kirjeldatud koosluste ja liigileidude alusel vaid üle korrata, et Merimetsa-Mustjõe roheala roll Tallinna rohevõrgustiku tervikus on ülioluline, sest see on jäänukina kesklinnale lähim sellise suurusega roheala, mille kõrge elurikkus annab tunnistust ka sellest, et kunagi on siit kuni Piritani toimunud paljude elustikuliikide vaba liikumine, mis praeguseks on muutunud väga vaevaliseks. Seega on Merimetsa-Mustjõe roheala kui tervik väga oluline Tallinna rohevõrgustiku ökoloogiliseks funktsioneerimiseks. Tegu on olulise tuumalaga Tallinna rohevõrgustikus ja see tuumala on tervik just siis, kui säilib ühendus Merimetsa roheala ja Mustjõe suudme roheala vahel. Seda sidusust nende kahe roheala vahel kahjustab väga suurelt nende vahele ehitatud elamurajoon, mille rajamine sinna on väga kahetsusväärne ja Tallinna rohevõrgustiku tervikut tugevalt rikkuv. Siiski on praegu ühendus Merimetsa ja Mustjõe vahel säilinud nii mere poolses osas kui ka vähemal määral Paldiski mnt poolses osas ja need säilinud ühendid tuleks puutumatuna hoida.

3. Milline on Merimetsa- Mustjõe roheala roll looduse hüvede pakkujana Tallinnas? Kas Merimetsa-Mustjõe roheala on hetkel või ettenāhtavas tulevikus, oluliste reguleerivate või kultuuriliste looduse hüvede pakkuja või ühishüvedena mõtestatavate varustavate looduse hüvede pakkuja?

Merimetsa-Mustjõe roheala roll Tallinna looduse hüvede pakkujana on kindlasti kõrge. Ennekōike on see ala väga suurele hulgale elustikuliikide esindajatele varje-, toitumis-, sigimis- ja rāndepaikade pakkuja. Seega on siinsed looduse baashüved endiselt kõrge kvaliteediga, mistōttu peaks see ala kindlasti olema oluline rohevõrgustiku tuumala ja kaitseala. Kogu roheala ulatuses on kõrge kvaliteet ka reguleerivatel hüvedel - roheala puhverdab hāsti merelt tulenevat

tormide ja üleujutuste ohtu. Ala on suures osas mets ja seetõttu linnakeskkonnas ülioluline nii temperatuuri, veerežiimi kui ka õhupuhtuse reguleerimisel. Kogu ala läbib nii puhke-, sportimis- kui ka loodushariduse võimalusi pakkuv promenaad ja nii Merimetsa kui ka Mustjõe metsad on täis inimeste liikumisradu, mis viitab ka kõrgekvaliteedilistele kultuurilistele hüvedele rohealal. Lisaks jääb alale ühe Tallinnale olulise vooluveekogu, Mustjõe merepoolne avatud suudmeosa, mis moodustab koos selle lammimetsadega väärtusliku terviku kõikide looduse hüvede lõikes. Ainuke looduse hüve, mille potentsiaal sel alal eriti kõrge ei ole, on varustav hüve - siinsete metsade puiduline väärtus jääb väga suures mahus alla roheala metsakoosluste ökoloogilisele väärtusele. Mingil määral pakuvad roheala metsad ka nn metsa kõrvalsaadusi - seeni, marju ja toidutaimi, aga kõrgeim väärtus tuleneb ikkagi ala baashüvede kõrgeist kvaliteedist ning seejuures ka samade alade reguleerivate ning kultuuriliste hüvede heast kvaliteedist.

4. Millised on Merimetsa-Mustjõe roheala tulevikuväljavaated? Kas Merimetsa-Mustjõe roheala elurikkuse, ökosüsteemide, erinevate loodus- ja kultuuriväärtuste ning looduse hüvede säilimine on olemasolevate mehhanismidega (näiteks linnaosa üldplaneering) kindlalt ja püsivalt tagatud? Kas Merimetsa-Mustjõe roheala hoidmine vajab looduskaitsega seotud juriidilisi mehhanisme (kaitse-eeskiri, kaitsekorralduskava)?

Merimetsa-Mustjõe roheala on tugeva ehitussurve mõjualas ja ilma looduskaitsega seotud tugevamate juriidiliste mehhanismideta kui seda võimaldavad planeeringud ei säili see ala ilmselt juba lähitulevikus rohealana. Selle tulemusena katkeb ka üks Tallinna olulisematest rohekorridoridest ning väheneb hüppeliselt selle ala kõrge looduse hüvede kvaliteet. Seevastu, säilitades ala rohealana ja hoides ning taastades ala looduslikke ökosüsteeme võib pikemas perspektiivis just see ala olla tagatiseks, mille abil muudetakse kunagi Tallinna rohevõrgustik tervikuks. Alal on kõrge potentsiaal kujuneda Tallinnas unikaalseks mereäärseks elurikkaks ja ökosüsteemide rikkaks piirkonnaks, kus nutikalt on kombineeritud kõik kõrge kvaliteediga looduse hüved, nii baashüved (teistele liikidele peale inimese varje-, sigimis-, toitumis- ja rändepaikade pakkumine), reguleerivad hüved (temperatuuri madalal hoidmine, vee ja niiskuse kinni hoidmine, aineringe säilitamine, kaitse tormide ja üleujutuste eest) ja kultuurilised hüved (puhkamine, sportimine, loodusharidus, teadus, metsasaaduste korjamine, ravimtaimed jne). Looduskaitsealistest võtetest on alal vajalik taastada vähemalt osa Mustjõe rannaniidust läbi roostiku eemaldamise ja kariloomade alale toomisega; taastada vähemalt mõned Mustjõe lammimetsa ja Merimetsa ajutised ning püsivad veekogud kahepaiksete kudemistiikidena; säilitada kogu roheala suured, vanad puud, et neisse tekkivad õõnsused võimaldaks pesitsuspaika lidudele ja varjepaika nahkhiirtele. **Kuna praegused planeeringulised mehhanismid roheala piisavalt ei kaitse (seda näitab aktiivne elamuehitus ala keskosas), tuleb kogu ala võtta kohaliku omavalitsuse kaitse alla kui Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala ja koostada alale kaitse-eeskiri ning kaitsekorralduskava.**

5. Milline on ala ligipääsetavus ja kultuurilis-ajalooline tähtsus? Kas ala on kohalikele inimestele hästi (või potentsiaalselt hästi) ligipääsetav ja virgestuseks kasutatav?

Merimetsa-Mustjõe roheala läbib kogu ulatuses piki randa kulgev promenaad, mille äärde on rajatud ka linnuvaatlustorn. Lisaks on Merimetsa metsa rajatud mitu spordirada ja puhkepiirkonda ning Stroomi ranna tagune park, kus leidub nii mänguväljakuid kui muid puhkamiseks mõeldud rajatisi. Merimetsa-Mustjõe roheala Rocca al Mare poolses osas on rajatud korrastatud park jalutusradade ja mänguväljakutega. Roheala kõrval asub mitu parklat. Kuna ala on juba praegu väga hea ligipääsetavusega, siis pigem oleks vaja jälgida, et

inimkoormus alal ei hakkaks alandama liialt ala baashüvede kvaliteeti ja vajadusel piirata ning suunata inimeste ligipääsu ja liikumist alal.

6. Milline on ala ökosüsteemide seisund? Kas alal olevad ökosüsteemid on heas seisundis või suure taastamis- või taastumispotentsiaaliga?

Merimetsa-Mustjõe piirkonna ökosüsteemid on kujunemis- või taastumisfaasis. Kõige püsivamalt on säilinud Merimetsa palumetsad. Taastamist vajavad, aga taastumispotentsiaali omavad paluniidud Merimetsas ning rannaniit Mustjõe piirkonnas. Nii Mustjõe kui Merimetsa kunagiste suvemõisate parkide ja hiljem nendele aladele tekkinud aedade asemele kujunenud metsakooslustel tuleks lasta muutuda looduslikeks. Need pargid ja aiad ei oma enam taastumispotentsiaali ja nende taastamisel väheneks hüppeliselt ka ala baasteenuste kvaliteet. Üldiselt on kogu roheala ökosüsteemide seisund hea või rahuldav ja õige looduskaitsekorraldamise juures on ala kergesti Tallinna üheks unikaalseks elurikkaks rohealaks kujunev.

7. Milline on elanike huvi? Kas ala kaitse alla võtmiseks on olemas arvestatav kohalike elanike huvi kaitseala rajamise ja/või piirkonna looduse säilimise vastu?

Merimetsa piirkonna elanikud on harjunud käima sealses metsas ja see on neile oluline kodumets. Mustjõe piirkonnas on sellist põlist harjumust vähem, aga siiski on tihedast radade võrgustikust näha, et ka sealsed metsad on inimeste poolt tihedas kasutuses. Arvestades seda, kui palju kogu roheala juba praegu puhkamiseks ja sportimiseks kasutatakse, võib eeldada, et selle ala looduse säilimise vastu on huvi suur.

4. Kaitse-eesmärkide kirjeldus

Käesoleva laiendusettepaneku analüüsi aluseks oleva kohalikul tasandil kaitstava loodusobjekti, Merimetsa roheala, kaitse-eesmärkideks on selle kaitseala kehtiva kaitse-eeskirja § 1. lg 2 järgi:

- 1) väärtusliku maastiku kaitse;
- 2) kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse;
- 3) virgestusvõimaluste säilitamine ja parandamine.

Arvestades eelmises peatükis toodud hindamist ja eespool kirjeldatud kaitseväärtusi, on kaitseala kaitse-eesmärgiks pigem alal levivate või kunagi levinud väärtuslike, piirkonnale omaste looduskoosluste pikaajalise säilitamise ja taastamise vajadus; Tallinnale väga olulise rohevõrgustiku tuumala, selle siseste ja seda teiste tuumaladega ühendavate koridoride kvaliteetse toimivuse tagamine ja ala kõrgekvaliteediliste looduse hüvede pakkumise võime pikaajaline säilitamine.

Seega tuleks kaitseala laiendades muuta kaitse-eesmärke järgmiselt:

1. tagada kaitsealale omaste looduskoosluste taastumine ja pikaajaline säilimine;
2. tagada kaitseala rohevõrgustiku elementide ökoloogiline toimimine;
3. tagada kaitseala võime pakkuda pikaajaliselt kvaliteetseid looduse hüvesid.

Lühike kokkuvõttev põhjendus neile kolmele kaitse-eesmärgile on lisaks eelnevates peatükkides toodule järgmine:

Tagada kaitsealale omaste looduskoosluste taastumine ja pikaajaline säilimine

Erinevate liigirühmade lõikes kannavad kavandatava Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala looduskooslused väga kõrget elurikkust ja ka mitmekesiseid funktsioone erinevate liikide jaoks. Ala on unikaalne erinevate liikide rändeks, varjeks, toitumiseks ja ka sigimiseks. Mitmed ala väärtuslikud looduskooslused on alles kujunemisejärgus ja teised vajavad taastamist. Kõikidel ala looduskooslustel on aga Tallinna mastaabis kõrge väärtus ning oluline funktsioon linnakeskkonna rohevõrgustikus.

Tagada kaitseala rohevõrgustiku elementide ökoloogiline toimimine

Kavandatav Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala moodustub kahest väga lähedal seisvast rohevõrgustiku tuumalast, mis on alles hiljuti olnud ökoloogiliselt ühendatud, aga praeguseks on ehitustegevuse tõttu keskosas lõhestatud. On oluline käsitleda neid tuumalasi ühtse ökoloogilise tervikuna ka praegu, tagades ja tulevikus loodetavasti ka taastades ühenduskoridore nende alade vahel. Kavandatava kaitseala piirkonnast on praegu realselt tugeva inimtegevuse surve eest kaitstud vaid suhteliselt väike, kohaliku tasandi kaitse all olev Merimetsa roheala osa. Ülejäänud piirkonda planeeringulised lahendused piisavalt ei kaitse. Seda näitab mitmete detailplaneeringute menetlus piirkonnas ja tugev elamuehituse surve. Kindlasti tuleks kavandatava kaitseala rohevõrgustiku elemente, keskset, kahest rohealast ja neid ühendavatest koridoridest moodustuvat suurt tuumala ning sellega ühendatud rohekoridore vaadelda ühtse tervikuna ja pidada silmas ka kaitsealaga piirnevate detailplaneeringute menetlemisel.

Tagada kaitseala võime pakkuda pikaajaliselt kvaliteetseid looduse hüvesid

Kavandatav Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala pakub praegu kõrgekvaliteedilisi hüvesid. Seda nii baashüvedena paljude liikide rände-, varje-, toitumis- ja sigimisalana kõrge häirefaktoriga linnakeskkonnas, aga ka reguleerivate hüvedena pakkudes kaitset tormide ja üleujutuste eest, jahedat varju kõrge õhutemperatuuri korral, niiskuse säilitamist põudade ajal, müratõket tiheda liiklusega tänava ääres ning üldise loodusliku aineringe hoidmist linnalises tehiskeskkonnas ja lõpuks ka kultuuriliste hüvedena inimestele läbi puhkevõimaluste, sportimisvõimaluste, loodusariduse, loodusfotograafia, teadusuuringute ning seire võimaluste ja kokkuvõtteks ka lihtsalt mitmekesiselt elamisväärse keskkonnana paljude linnakodanike jaoks.

5. Kaitseala välispiiri ettepanek

Kaitseala välispiiri moodustamise aluspõhimõtted tulenevad kohaliku kaitseala moodustamise põhimõtetest looduskaitseaduse (LKS) alusel, aga ka selle seaduse üldistest aluspõhimõtetest.

LKS kaks olulisemat eesmärki kolmest on:

- 1) looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega;
- 2) kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamine.

LKS § 7 (1) sätestatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldusena selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus.

LKS § 43 seatakse looduskaitse eesmärgina kohaliku omavalitsuse tasandil piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt.

Kuna LKS § 4 (7) järgi võib kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstav loodusobjekt olla kohaliku omavalitsuse piires olulise väärtusega looduskooslus või maastik, aga ka haljasala või haljastuse üksikelement ja LKS üheks aluspõhimõtteks on just looduse mitmekesisuse säilitamine läbi liikide soodsa seisundi tagamise, siis on käesoleva ekspertiisiga moodustatud kaitseala välispiiri ettepanekus lähtunud sellest, et sellised väärtuslikud looduskooslused jääksid kaitseala koosseisu. Sellisteks väärtuslikeks looduskooslusteks on need, mis olles ökoloogiliselt toimiva rohevõrgustiku osaks pakuvad endiselt kõrgekvaliteedilisi looduse hüvesid nii inimesele kui ka teistele liikidele linnakeskkonnas. Välispiiri moodustamisel on arvestatud mitmete juba kehtestatud detailplaneeringutega, aga püütud leida selline piirikombinatsioon, mille tulemusena jäävad kaitseala koosseisu kõige väärtuslikumad ja kõige kvaliteetsemaid looduse hüvesid pakkuvad looduskooslused.

Käesoleva ekspertiisi aluseks on kehtiva kaitse all oleva kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti, Merimetsa roheala laiendusettepanek. Merimetsa roheala on kaitse alla võetud Tallinna Linnavolikogu 06. aprilli 2017. a määrusega nr 6 (RT IV, 13.04.2017, 8) ja selle praegune pindala on 48 ha ning kehtiv välispiir on toodud joonisel 16.

Joonis 16. Kehtiv kohaliku tasandi kaitstav loodusobjekt, Merimetsa roheala, piiritletud kollase joonega.

Võttes arvesse eelmistes peatükkides käsitletud väärtuste (sh kvaliteetseid looduse hüvesid pakuvate väärtuslike looduskoosluste) paiknemist ja kehtivaid või menetluses olevaid detailplaneeringuid, tehakse käesoleva ekspertiisi käigus ettepanek moodustada kehtiva

Merimetsa roheala baasil uus, laiendatud kohaliku tasandi kaitstav loodusobjekt - Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala, mille pindala on ca 197 ha ja pakutakse sellele välja selline välispiir, nagu toodud joonisel 17. Kehtiva kaitseala piir ja uue, laiendatud kaitstava loodusobjekti välispiiri ettepanek on koos toodud joonisel 18.

Joonis 17. Käesoleva ekspertiisi tulemusena pakutava, Merimetsa roheala baasil moodustatava, laiendatud kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti - Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala välispiiri ettepanek (piiritletud punase pidevjoonega).

Joonis 18. Käesoleva ekspertiisi tulemusena pakutava, Merimetsa roheala baasil moodustatava, laiendatud kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti - Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala välispiiri ettepanek (piiritletud punase pidevjoonega) koos kehtiva kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti - Merimetsa roheala välispiiriga (piiritletud kollase pidevjoonega).

6. Kokkuvõte

Kokkuvõtteks võib öelda, et ekspertiisi aluseks olnud kohaliku tasandi kaitstava loodusobjekti, Merimetsa roheala laiendamine on kindlasti põhjendatud ja isegi suuremas mahus kui algselt tehtud ettepanekus. Looduskaitseaduse järgselt on eeldused uue, suurema kohaliku kaitseala loomiseks alal kindlasti olemas. Merimetsa-Mustjõe piirkond on Tallinnas unikaalsete ja endiselt veel kvaliteetseid looduse hüvesid pakkuvate rannalooduse kooslustega ala ning ülioluline rohevõrgustiku tuumala, mis on ühendatud vähemalt viie rohekoridori kaudu linna teiste rohevõrgustiku tuumaladega. Sellel alal on lisaks kogu alal esinevatele väärtuslikele looduskooslustele (rannaniit, rannaroostik, kujunev puisniit, lammi-lodumets, kujunevad laialehised (salu)metsad, palumännikud, paluniidud, liivarand ja madal rannikumeri ning neid asustavad lindude, imetajate, kahepaiksete ja roomajate, nahkhiirte, taimede ja tolmeldajate kooslused) ja sellest tulenevatele kvaliteetsetele looduse hüvedele (paljude liikide rände-, varje-, toitumis- ja sigimisala kõrge häirefaktoriga linnakeskkonnas, tormide ja üleujutuste kaitset pakkuv ala, jahedat varju pakkuv ala kõrge õhutemperatuuri korral, niiskuse säilitamise ala põudade ajal, tiheda liiklusega tänava ääres müratõket pakkuv ala, puhkevõimalusi, sportimisvõimalusi, loodusharidust, loodusfotograafiat, teadusuuringuid ning seire võimalusi pakkuv ala ja kokkuvõtteks ka lihtsalt mitmekesiselt elamisväärne keskkond paljude linnakodanike jaoks) väga oluline roll ka kogu Tallinna rohevõrgustikus. Seetõttu oleks igati otstarbekas laiendada kehtivat Merimetsa roheala ette pandud piiresse ja moodustada seeläbi uus kohalik kaitseala - Merimetsa-Mustjõe rannalooduse kaitseala.